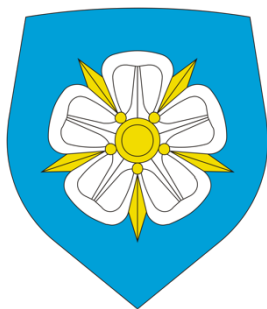

VILJANDI LINNA HALLATAVATE ASUTUSTE JUHTIMISE JA TEENUSTE KORRALDAMISE OPTIMAALSE TEGEVUSMUDELI VÄLJATÖÖTAMINE

Rahvastik ja teenusevajadus

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

Viljandi linna hallatavate asutuste juhtimise ja teenuste korraldamise optimaalse tegevusmudeli väljatöötamine

Raport: rahvastik ja teenusevajadus

Tellijä: Viljandi Linnavalitsus

Koostaja: OÜ Cumulus Consulting

Versioon: 2 | 26.04.2024

SISUKORD

SISUKORD.....	2
SISSEJUHATUS.....	3
1 RAHVASTIKUARENGUD VILJANDI MAAKONNAS JA LINNAS	6
1.1 RAHVASTIKUARENGUD VILJANDI MAAKONNAS	6
1.2 RAHVASTIKUARENGUD VILJANDI LINNAS JA MAAKONNA TEISTES OMAVALITSUSTES	10
2 RAHVASTIKU JA TEENUSEVAJADUSE PROGNOOS	21
2.1 RAHVASTIKUPROGNOOS VILJANDI LINNAS	21
2.2 TEGELIKU TEENUSEVAJADUSE MUUTUJAD.....	26

SISSEJUHATUS

Viljandi Linnavalitsus tellis hankega „**Viljandi linna hallatavate asutuste juhtimise ja teenuste korraldamise optimaalse tegevusmudeli väljatöötamine**“ (viitenumber Riigihangete registris 270221) analüüsi, kuidas võiks edaspidi avalikke teenuseid osutada ning asutuste tööd korraldada.

[Viljandi linna arengustrateegias](#) on eesmärgistatud, et omavalitsust juhitakse asjatundlikult ja efektiivselt, kasutades seejuures uusi ning tarku lahendusi, et avalikke teenuseid pakutaks parimal võimalikul moel. Samas on väheneva tööealise elanikkonna tingimustes keeruline tagada kõikide teenuste ühetaoliselt kõrge kvaliteet. Seetõttu on vajalik leida lahendusi, mismoodi oleks edaspidi mõttekas asutusi juhtida ja teenuseid korraldada.

Analüüsitavaid komponente oli kokku kuus:

1. Alusanalüüsina Viljandi linna rahvastikuanalüüs ja -prognoos, täpsustamaks teenusevajadust tulevikus
2. Hallatavad asutused
3. Huvihariduse ja -tegevuse korraldus
4. Kinnisvara kasutus
5. Personalijuhtimine ja arvestus
6. E-teenused

Analüüsi komponendid on koondina kokku võetud üldistavas tuleviku teenusmudeli ja võimalike muudatusprojektide raportis.

Siinses dokumendis on käsitletud rahvastikku. Analüüsitud on maakonna ja linna seniseid rahvastikuaenguid ning koostatud rahvastikuprognoos aastani 2040.

Rahvastikuprognoos on koostatud enimkasutataval kohortkomponendi ehk vanusnihke meetodil. Vanusnihke meetodil koostatud prognoos näitab rahvastikku moodustavate aastakäikude suuruse samm-sammulist teisenemist ühest kalendriaastast järgmisse. Igal aastal lisab sündimus prognoositavasse rahvastikku ühe uue sünnipõlvkonna, vanemate aastakäikude suurus aga väheneb surnute arvu võrra. Avatud rahvastiku puhul muudab aastakäikude suurst ka ränne. Vanusnihke põhimõttel tehtud prognoosi väljund on eri aastakäikude suurus tulevikus.

Tulevast rahvaarvu ja rahvastiku koosseisu mõjutavad kaks olulist tegurit – prognoosi hetkeks kujunenud rahvastiku vanuskoosseis ja see, mis juhtub sündimuse, suremuse ning rändega prognoosiperioodil. Prognoosi lähteaasta rahvastiku vanuskoosseis on prognoosi hetkeks juba kujunenud ehk see mõjutab ühtemoodi kõiki prognoosi stsenaariume. Seega tekib stsenaariumide vaheline erinevus sündimus-, suremus- ja rändekäitumisest.

Prognoosi tulemused on esitatud aastate 2024–2040 kohta. Kuni 16-aastasel perioodil on rahvastikuaengute peamiseks mõjutajaks rändeprotsessid, seejärel aga eelkõige soovanuskoosseis ning sündimus- ja suremuskäitumine. Milliseks reaalsuses kujuneb rahvastiku dünaamika aastani 2040, sõltub seega peamiselt siiski lähituleviku tegelikust rändekäitumisest.

Prognoosi väljundiks on Viljandi linnale koostatud baas-stsenaarium ja kaks rändestsenaariumit. **Baas-stsenaariumis** eeldatakse tavapäraselt, et tegemist on suletud rahvastikuga, mis tähendab, et selle koostamisel rännet ei arvestata ning analüüsitakse

sündimus- ja suremuskäitumise mõju tuleviku rahvastiku arengule. Seega iseloomustab baas-stsenaarium tänaseks kujunenud rahvastiku sisemist taastevõimet omavalitsustes.

Rändestsenaariumites on arvestatud püstitatud eelduste alusel toimuva sisse- või väljarändega. Prognoosistsenaariumite koostamiseks on kasutatud tarkvara *Spectrum*.

Prognoosistsenaariumid ja neile püstitatud eelduseid on kirjeldatud järgnevalt vastavalt kõrgeima realiseerumise tõenäosuse järjekorrale.

Väljarände stsenaarium (joonistel A):

- Stsenaarium iseloomustab võimalikku rahvastiku tulevikuarengut kindlate rändeeelduste realiseerumisel. Ukraina sõjapõgenike saabumisest tingitud rahvaarvu kasvu aastatel 2022–2023 on käsitletud kui ajutist nähtust. Eestis tervikuna jätkub rahvastiku koondumine peamiselt Tallinnasse ja Harjumaale. Mõjusaid regionaalpoliitilisi meetmeid regioonide ettevõtluskeskkonna parendamiseks ning teenuste- ja elukeskkonna arendamiseks ei rakendata. Rahvastikuareng linnas pöördub tagasi oma viimase aastakümne tavapärasesse rütmi, mida iseloomustab järjepidev rahvaarvu vähenemine nii negatiivse loomuliku- kui ka rändeiibe tagajärjel.
- Püstitatud on senisest arengust lähtuvalt vanuseliselt diferentseeritud rändeeeldused. Lähteaastal **rändab linnast välja 100 elanikku**, rändemaht on ajas püsiv.
- Rändajate vanusjaotuse eeldus on püstitatud möödunud väljarännuaastate vanusjaotuse alusel. Põhiosa väljarändest toimub vanusrühmades 20–39. Kuni 14-aastased ei rända.
- Summaarne sündimuskordaja on 1,6 last fertiilses eas naise kohta (jääb samale tasemele prognoosiperioodi lõpuni), meeste ja naiste oodatav eluiga pikeneb.

Baas-stsenaarium (joonistel B):

- Püstitatud on eeldused, kus rändeprotsessidega ei ole arvestatud ehk stsenaarium iseloomustab rahvastiku sisemist taastevõimet.
- Summaarne sündimuskordaja eelduste aluseks on näitaja viimase kuue aasta dünaamika. Kordajaks on arvestatud linna keskmine väärtus 1,6 last fertiilses eas naise kohta.
- Viljandi maakonna meeste ja naiste oodatav eluiga sünnimomendil aastal 2021/2022 (meestel 73,4 ja naistel 82,3 eluaastat) jääb muutumatuks prognoosiperioodi lõpuni.

Sisserände stsenaarium (joonistel C):

- Stsenaarium iseloomustab võimalikku rahvastiku tulevikuarengut kindlate rändeeelduste realiseerumisel. Rahvastiku koondumine peamiselt Tallinna ja Harjumaale peatub/kahaneb ja/või elukalliduse kasv ei toeta enam tööjõu koondumist. Rakendatakse regionaalpoliitilisi meetmeid maakondade mahajäämuse tasandamiseks. Kaasnev kohalike keskuste kiirenenud majandusareng pakub senisest paremaid töövõimalusi, soodsamat elukeskkonda ja samaväärse kvaliteediga avalikke ja erateenuseid. Rahvastikuareng linnas pöördub kasvule, positiivne rändeiive aitab tasandada negatiivse loomuliku iibe mõjusid.
- Püstitatud on vanuseliselt diferentseeritud rändeeeldused. Lähteaastal **rändab linna sisse 100 elanikku**, rändemaht on ajas püsiv.
- Rändajate vanusjaotuse eeldus on püstitatud möödunud sisserännuaastate hinnangulise vanusjaotuse alusel. Põhiosa sisserändest toimub vanusrühmades 30–44 ja 0–14.

- Summaarne sündimuskordaja on 1,6 last fertiilses eas naise kohta (jääb samale tasemele prognoosiperioodi lõpuni), meeste ja naiste oodatav eluiga pikeneb.

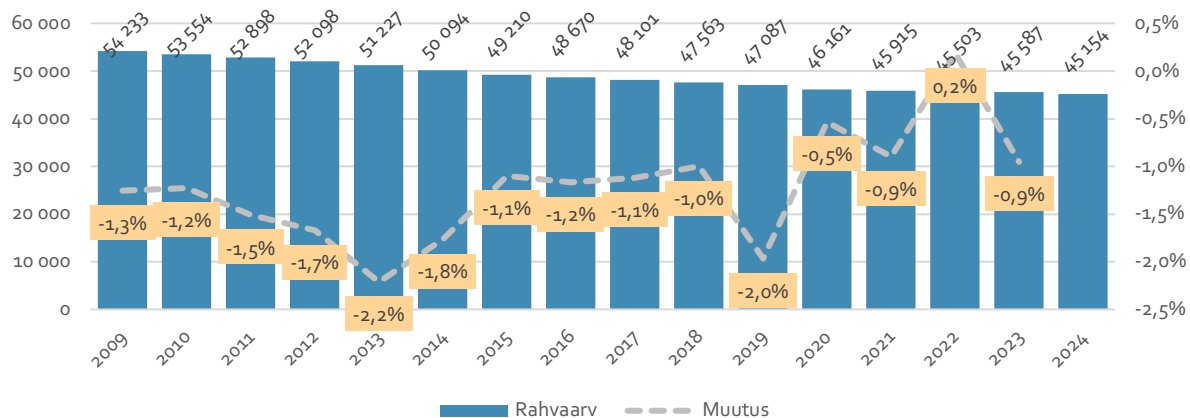
Väliskeskkonna tegurid võivad mõjutada analüüsi järelduste paikapidavust. Majandus on tsükliline ja erinevat liiki kriisid omavad olulist mõju elanikkonna rände- ja sündimuskäitumisele. **Oluline on arvestada, et prognoosistsenaariume tuleb vaadata mitte kui tõenäoselt realiseeruvaid, vaid kui erisuunalise rändesaldo korral muutuse võimalikke piire kirjeldavaid teenusevajaduse tulevikuarenguid võrrelduna rändeliikumisteta arenguga.**

Prognoosi väljundiks on rahvaarv Viljandi linnas teenuste osutamise seisukohalt olulistes vanuserühmades. Seejuures haridusvaldkonna vanusrühmad on prognoosis esitatud õppeaastate kaupa, mille tarbeks on lähtuvalt analüüsist püstitatud eeldused, mis jäävad kehtima kogu prognoosiperioodi jooksul. Alushariduses (sõime- ja lasteaiakohad) osalevad 1,5–6 (k.a) aastased lapsed, põhihariduses osalevad 7–15-aastased lapsed ja gümnaasiumihariduses 16–18-aastased noored. Põhikooli ja gümnaasiumi teenusevajadus tekib jooksva aasta 1. septembri seisuga. Arvestatud on proportsiooniga, mille kohaselt läheb 1. klassi 74% siseneva aasta ja 26% sellest vanema aasta lastest.

1 RAHVASTIKUARENGUD VILJANDI MAAKONNAS JA LINNAS

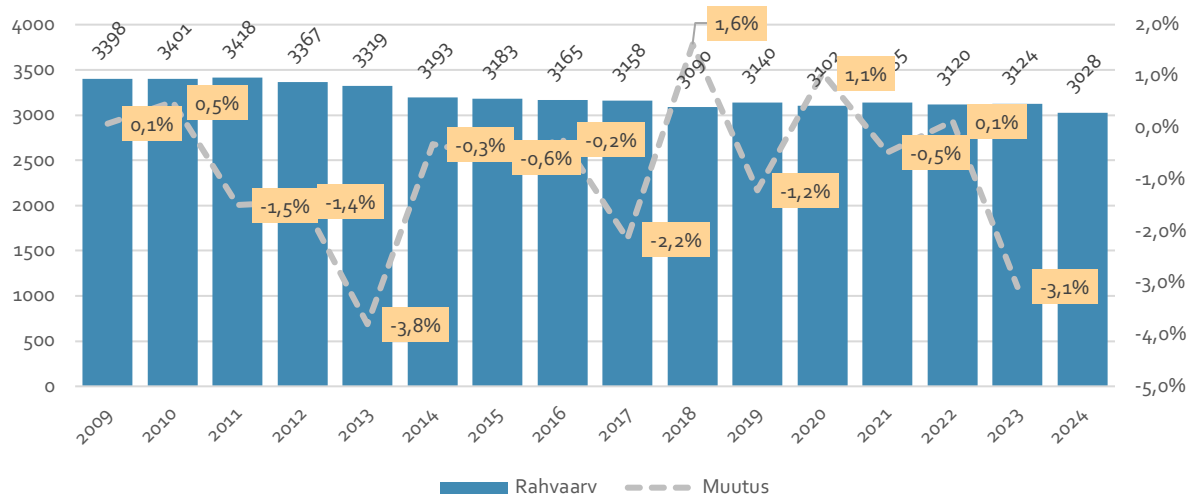
1.1 Rahvastikuarengud Viljandi maakonnas

Viljandi maakonnas elas 2024. aasta alguse seisuga 45 154 elanikku (v.a omavalitsuse täpsusega rahvastik). Viimase 15 aasta jooksul on maakonna rahvaarv vähenenud enam kui 9 000 elaniku võrra ehk aastakeskmiselt -1,1% (Joonis 1).

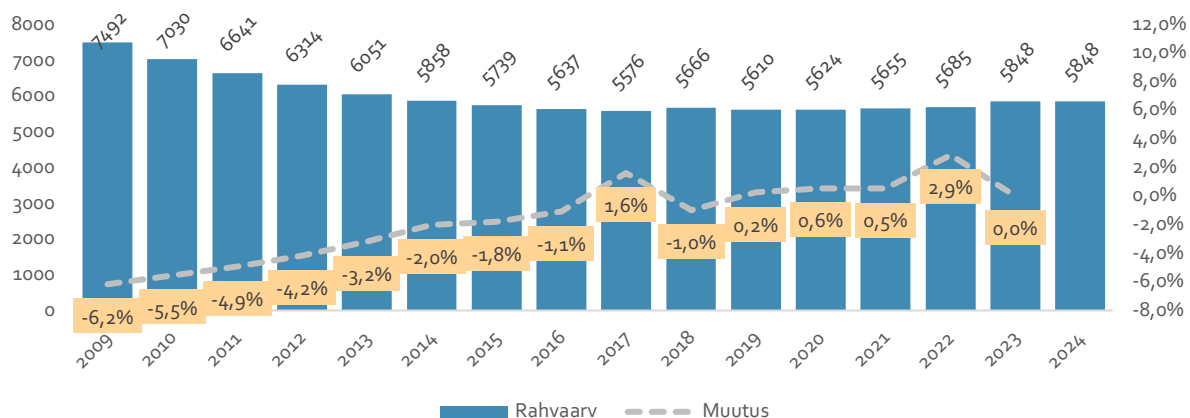
Joonis 1. Rahvaarvu muutus Viljandi maakonnas 2009–2024 (rahvastikuregister)

Kuni 6-aastaste elanike arv oli aasta alguses 3028. See on kokku kahanenud ligi 400 võrra, aastakeskmiselt -0,7%. Viimasel seitsmel aastal on eagrupi arv püsinud vahemikus u 3000–3100 (Joonis 2).

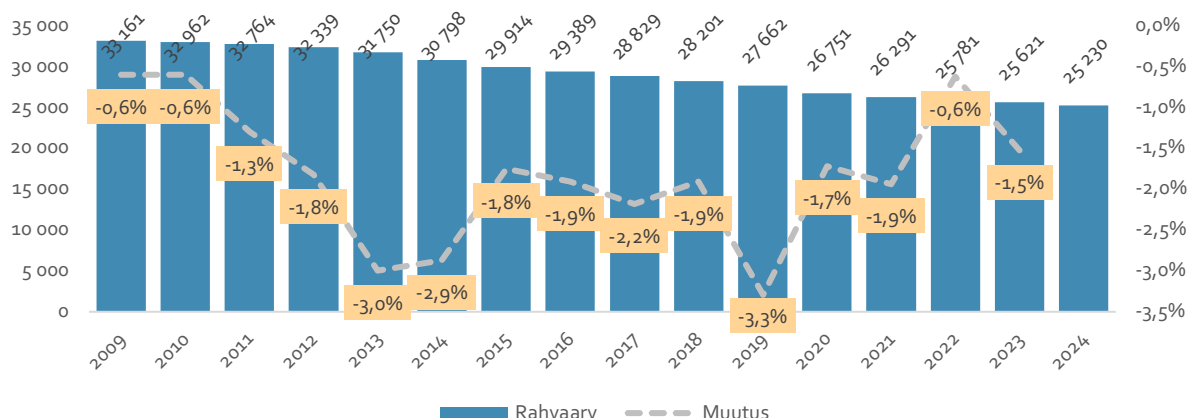
Joonis 2. Vanuserühma 0–6 muutus maakonnas 2009–2024 (rahvastikuregister)

Vanuserühma 7–18 kiire kahanemine leidis aset perioodi alguspoolel. Kui 15 aastat tagasi oli lapsi vanuserühmas ligi 7500, siis 2024. aastal 5848 ehk u 1600 võrra vähem. Samas on vanuserühma arvukus peale eelmise kümnendi keskaiga platood viimase paaril aastal paarisaja võrra suurenenud (Joonis 3).

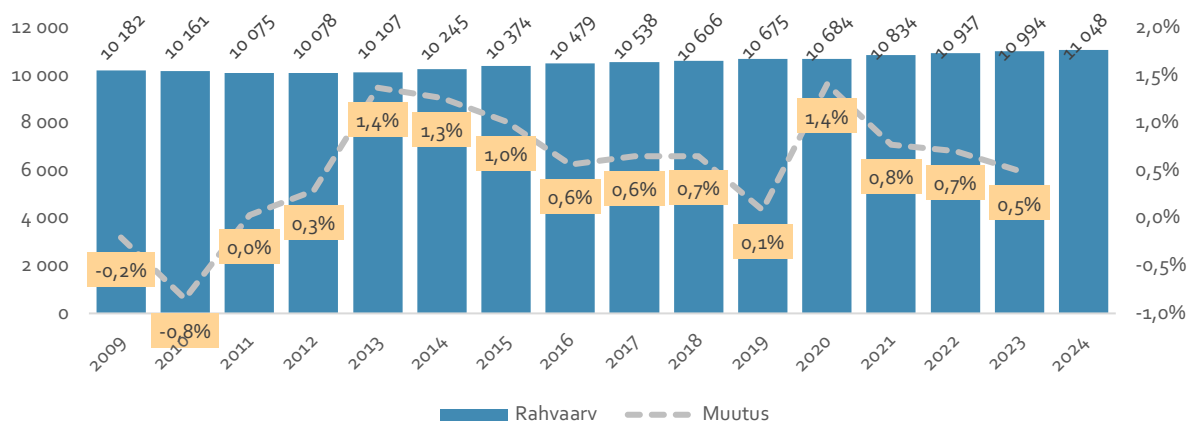
Joonis 3. Vanuserühma 7–18 muutus maakonnas 2009–2024 (rahvastikuregister)

Valdav osa rahvaarvu kahanemisest on aset leidnud vanuserühmas 19–64 eluaastat. 2024. aasta alguses elas maakonnas 25 230 tööelist, mida on ligi 8000 võrra vähem kui veel 15 aastat tagasi (Joonis 4).

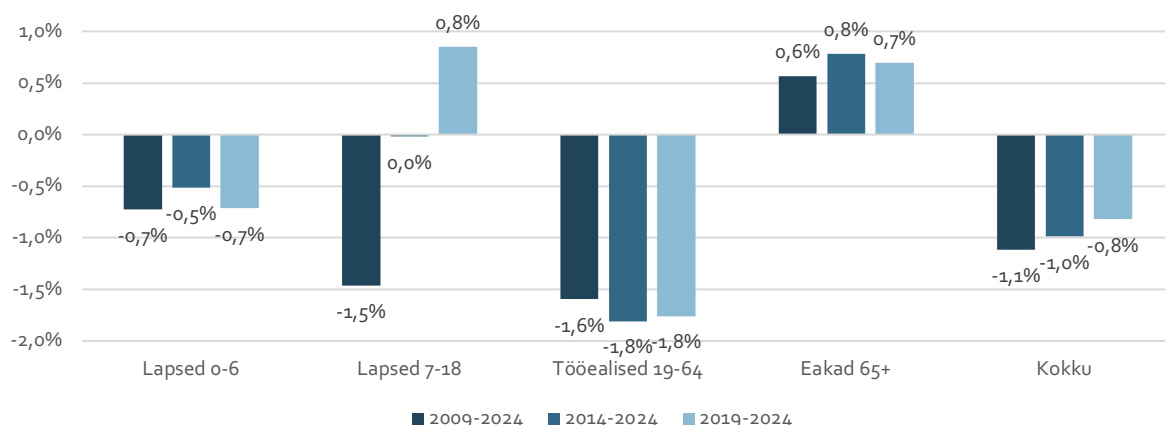
Joonis 4. Vanuserühma 19–64 muutus maakonnas 2009–2024 (rahvastikuregister)

Vanuserühmas 65+ on toimunud järjepidev kasv. 2024. aasta alguses elas maakonnas 11 048 eakat, mida on vaatlusperioodi algusega ligi 900 võrra enam (Joonis 5).

Joonis 5. Vanuserühma 65+ muutus maakonnas 2009–2024 (rahvastikuregister)

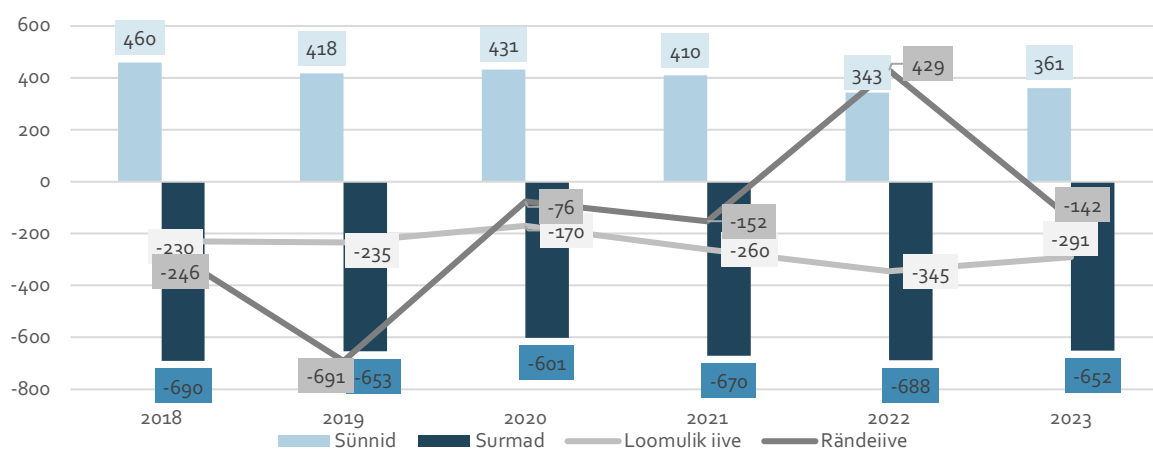
Kui vanuserühmade 0–6 ja 19–64 kahanemise ning 65+ kasvu tempo on olnud ajas püsiv, siis vanuserühma 7–18 arvukus on pöördunud kasvule (Joonis 6). Nimelt on perioodil 2019–2024 olnud vastava vanuserühma aastane juurdekasv 0,8%.

Joonis 6. Aastakeskmine muutus vanuserühmades maakonnas perioodidena aastatel 2009–2024 (rahvastikuregister)

2024. aasta alguse seisuga moodustavad kuni 6-aastased 6,7%, 7–18-aastased 13%, töealised 55,9% ning 65-aastased ja vanemad 24,5% maakonna elanikkonnast. Eesti keskmised näitajad on vastavalt kuni 6-aastased 6,9%, 7–18-aastased 13,6%, töealised 59,2% ning 65-aastased ja vanemad 20,4%. Ehk kui nooremate vanuserühmade osakaal kogurahvastikus on maakonnas võrdväärne Eesti keskmisega, siis just tööealiste osakaal on madalam ja eakate osakaal kõrgem.

Loomulik iive on maakonnas negatiivne ehk surmade arv ületab sündide arvu. Viimasel kuuel aastal on maakonnas tervikuna olnud 343–460 sündi aastas, aastakeskmiselt 404 sündi. Keskmisest madalama sündide arvuga on olnud just kaks viimast aastat. Aastakeskmiselt on surmasid olnud 659. Samuti on rändeiive olnud negatiivne. Viimasel kuuel aastal on aastakeskmiselt lahkunud 146 inimest enam kui saabunud. Suurim negatiivne saldo oli aastal 2019. Samas võib selle aasta rändeiive olla mõjutatud muudatustest rahvastikuregistris (jõustunud 2.01.2019), kui toimus kohaliku omavalitsuse täpsusega rahvastiku registriandmete täpsustamine. Teisalt on välistest teguritest mõjutatud eriti 2022. (kuid ka 2023.) aasta rändeandmed, kuna maakonda lisandus vähemalt 600 Ukraina sõjapõgenikku (Joonis 7).

Joonis 7. Loomulik- ja rändeiive maakonnas (rahvastikuregister)

Ülalpeetavate määr iseloomustab ülalpeetavate (0–14-aastaste ning 65-aastaste ja vanemate) põlvkondade summaarse arvukuse suhet tööealiste (15–64-aastaste) arvukusse. Mida väiksem see suhe on, seda väiksem koormus on tööelistel. Maakonna näitaja 0,66 on võrreldes Eesti keskmisega (0,57) kõrgem.

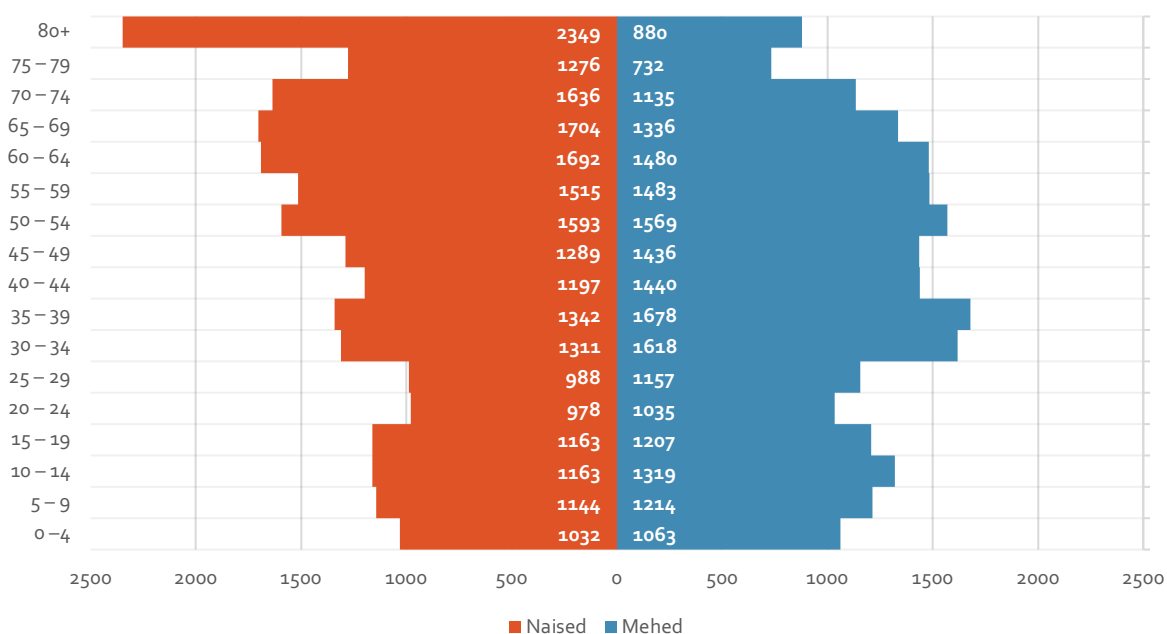
Demograafiline tööturusurve indeks arvutatakse kui 5–14-aastaste elanike ja 55–64-aastaste elanike arvukuse suhe. Indeks iseloomustab lähitulevikus tööturule sisenevate ja sealt väljuvate põlvkondade arvukuse vahet (tasakaalus rahvastiku korral võrdub ühega). Maakonnas on tööturule sisenevad põlvkonnad väiksemad kui sealt väljuvad. Indeksi väärtus tasemel ligi 0,78 on madalam Eesti keskmisest (0,9).

Sugude suhe näitab meeste arvu suhtena 100 naise kohta. Kui sugude suhe on maakonna kogurahvastikus naiste kasuks, siis peamises fertiilses eas vanuserühma vaates on mehi ligi viiendiku võrra enam (Tabel 1).

Tabel 1. Demograafilised näitajad maakonnas 2018–2024

Viljandi maakond	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ülalpeetavate määr	0,58	0,60	0,62	0,63	0,65	0,66	0,66
Demograafilise tööturusurve indeks	0,71	0,71	0,72	0,74	0,76	0,77	0,78
Sugude suhe	0,95	0,95	0,94	0,95	0,94	0,93	0,93
Sugude suhe vanuserühmas 20–39	1,27	1,27	1,27	1,26	1,25	1,19	1,19

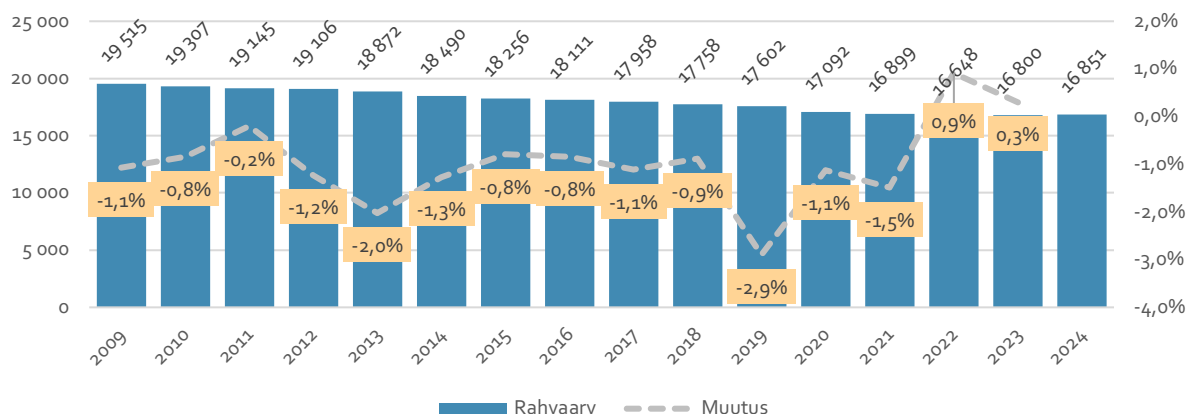
Suurimad vanuserühmad maakonnas on vahemikus 30–34 ja 50–69 (enam kui 3000 elaniku viieaastastes vanuserühmades ehk keskmiselt 600 inimest aastakäigu kohta). Kuni 29. eluaastani on vanuserühmade suurus väiksem. 5–19-aastaseid on u 2400 ning 0–4 ja 20–29 aastaseid u 2100. Seega ei ole elanike jaotus vanuseliselt tasakaalus. Väiksemad põlvkonnad sisenevad lähikümnendil peamisse viljakasse ikka (sündide vanusjaotuse alusel), mis toob kaasa sündide arvu kahanemise. Sooline jaotus on kogurahvastiku vaates tasakaalus, samas on potentsiaalselt taastootvas vanuses naiste osakaal väiksem (Joonis 8).

Joonis 8. Rahvastiku vanusstruktuur Viljandi maakonnas 2024 (rahvastikuregister)

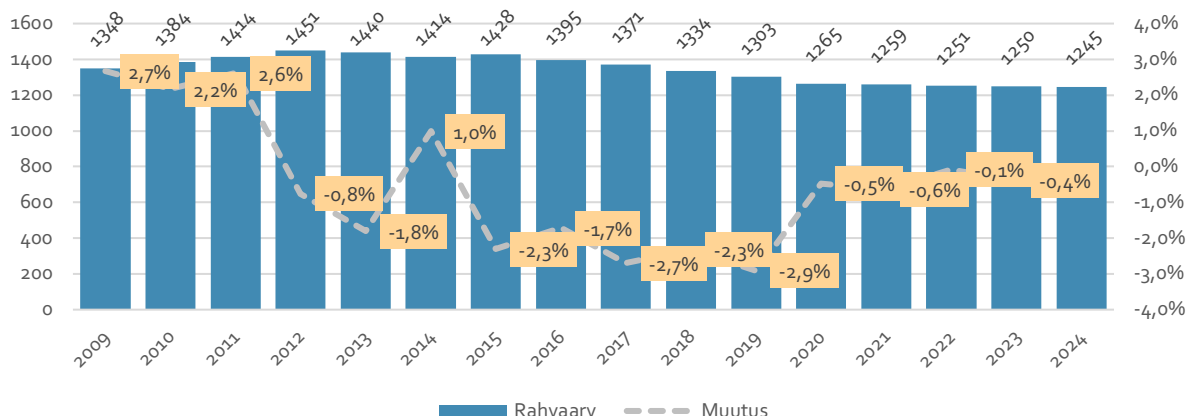
1.2 Rahvastikuarengud Viljandi linnas ja maakonna teistes omavalitsustes

Viljandi linnas elas 2024. aasta alguse seisuga 16 851 elanikku. Viimase 15 aasta jooksul on linna rahvaarv vähenenud u 2700 elaniku võrra ehk aastakeskmiselt -0,9% (Joonis 9).

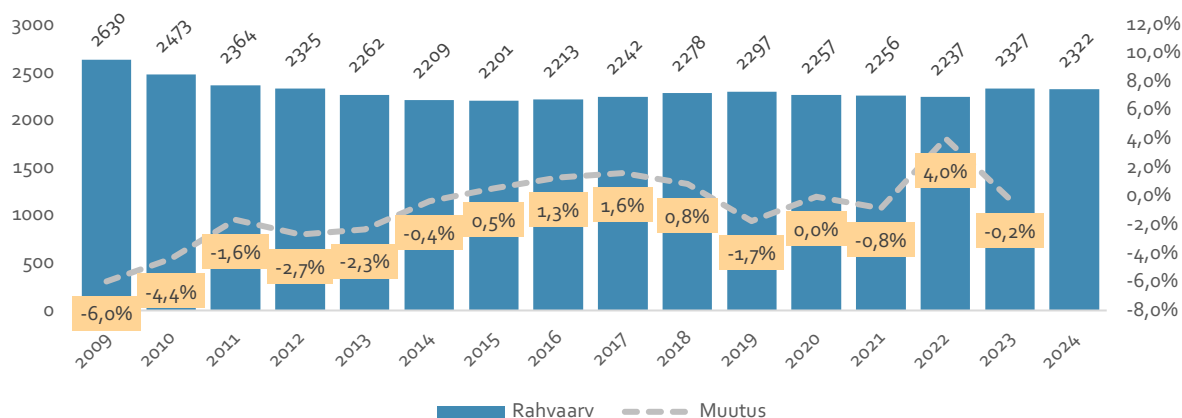
Joonis 9. Rahvaarv Viljandi linnas 2009–2024 (rahvastikuregister)

Kuni 6-aastaste elanike arv on võrreldes kõrghetkega kümme aastat tagasi kahanenud u 200 võrra, perioodil aastakeskmiselt -0,5 %. Viimasel viiel aastal on see püsinud u 1250 lapse tasemel (Joonis 10).

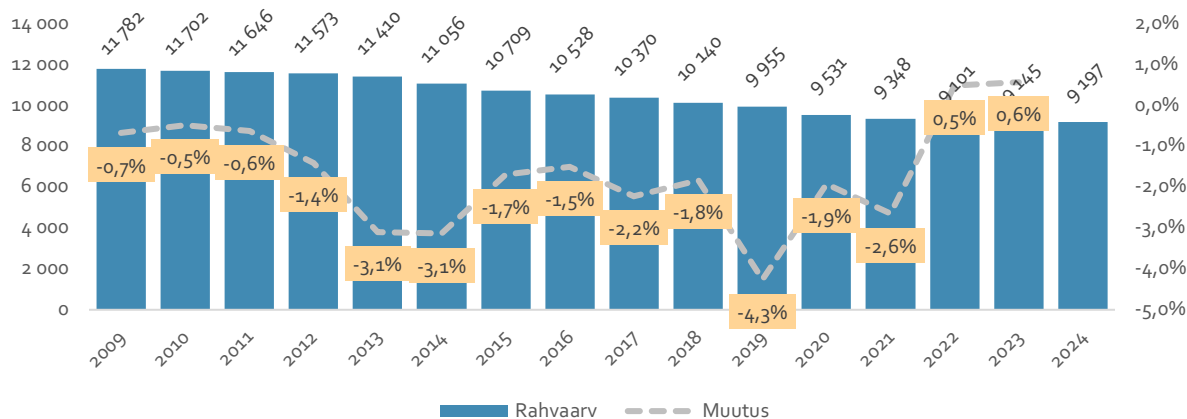
Joonis 10. Vanuserühma 0–6 muutus Viljandi linnas 2009–2024 (rahvastikuregister)

Vanuserühma 7–18 kiirem kahanemine leidis aset vaadeldava perioodi alguspoolel. Kui 15 aastat tagasi oli lapsi vanuserühmas u 2600, siis 2024. aastal 2322 ehk u 300 võrra vähem. Samas on möödunud kümnel aastal vanuserühma arvukus olnud suhteliselt stabiilne, viimasel paaril aastal isegi kasvav (Joonis 11).

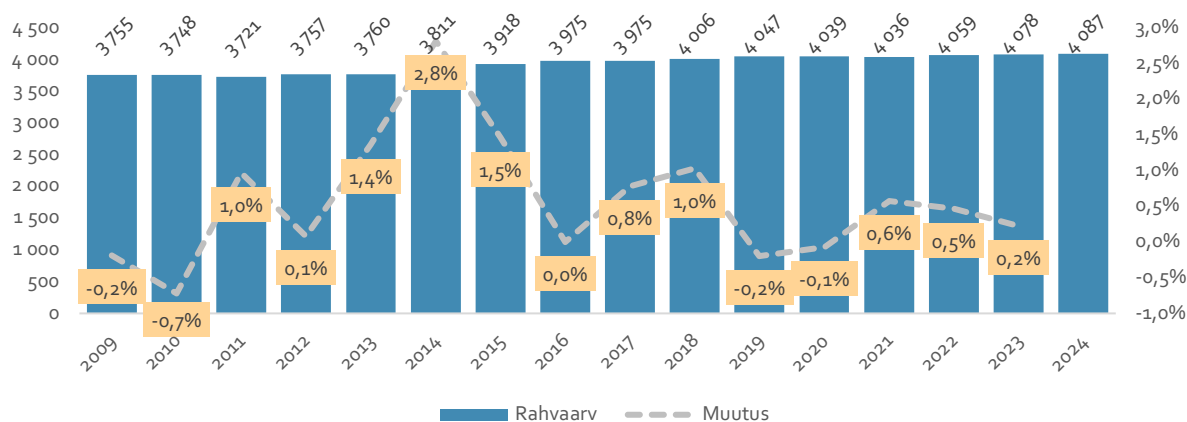
Joonis 11. Vanuserühma 7–18 muutus Viljandi linnas 2009–2024 (rahvastikuregister)

Valdav osa rahvaarvu kahanemisest on aset leidnud vanuserühmas 19–64. 2024. aasta alguses elas linnas 9197 tööalist, mida on u 2600 võrra vähem kui veel 15 aastat tagasi (Joonis 12).

Joonis 12. Vanuserühma 19–64 muutus Viljandi linnas 2009–2024 (rahvastikuregister)

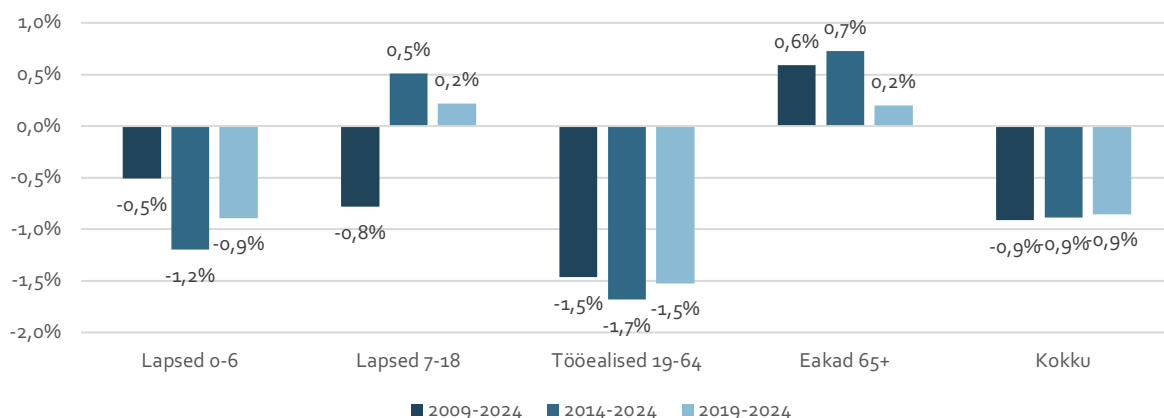
Vanuserühm 65+ on järjepidevalt kasvanud. 2024. aasta alguses elas linnas 4087 eakat, mida on vaatlusperioodi algusega võrreldes enam kui 300 võrra rohkem (Joonis 13).

Joonis 13. Vanuserühma 65+ muutus Viljandi linnas 2009–2024 (rahvastikuregister)

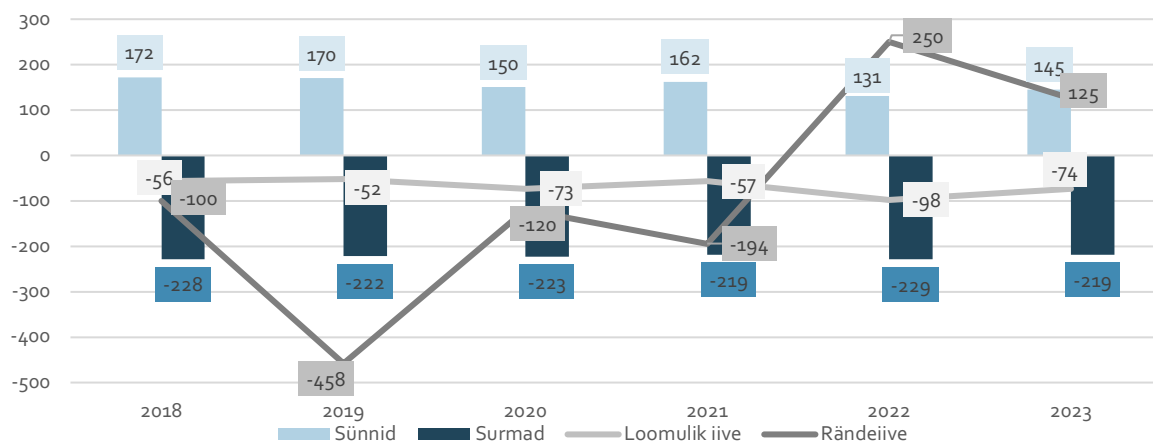
Viimase 15 aasta jooksul on Viljandi linna rahvastikus võrreldes maakonnaga aset leidnud järgmised muutused:

- Vanuserühm 0–6 on aastakeskmiselt kahanenud viimasel kümnendil kiiremini kui maakonnas keskmiselt.
- Vanuserühm 7–18 on kahanenud aastakeskmiselt vähem kui maakonnas keskmiselt, teisalt on ka möödunud viie aasta kasv olnud tagasihoidlikum.
- Tööealiste arvukuse kahanemise tempo on olnud maakonna omast pisut madalam ja eakate arvukuse kasvu tempo on samaväärne maakonna keskmisega (Joonis 14).

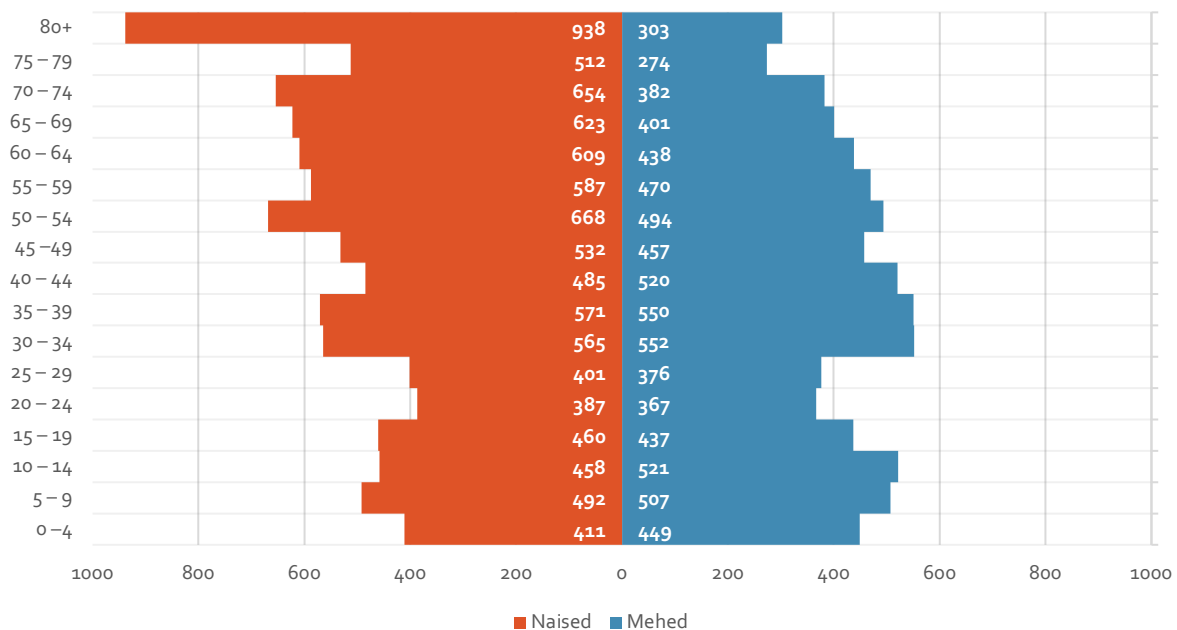
Joonis 14. Aastakeskmise muutus vanuserühmades Viljandi linnas perioodidel aastatel 2009–2024 (rahvastikuregister)

Loomulik iive on Viljandi linnas negatiivne ehk surmade arv ületab sündide arvu. Viimasel kuuel aastal on linnas olnud vahemikus 131–172 sündi aastas, aastakeskmiselt 155 sündi. Keskmisest madalama sündide arvuga on olnud just kaks viimast aastat. Aastakeskmiselt on surmasid olnud 223. Samuti on rändeiive olnud negatiivne. Viimasel kuuel aastal on aastakeskmiselt lahkunud 83 inimest enam kui saabunud. Suurim negatiivne saldo oli aastal 2019, mis on eeldatavalt mõjutatud muudatustest rahvastikuregistris (jõustunud 2.01.2019), kui toimus kohaliku omavalitsuse täpsusega rahvastiku registriandmete täpsustamine. Teisalt on välistest teguritest mõjutatud eriti 2022. (kuid ka 2023.) aasta. Positiivse rändesaldoga aastatel lisandus maakonda vähemalt 600 Ukraina sõjapõgenikku, valdav osa neist maakonnakeskusesse. 2024. aasta märtsi seisuga elab maakonnas 568 sõjapõgenikku (Joonis 15).

Joonis 15. Loomulik- ja rändeiive Viljandi linnas (rahvastikuregister)

Suurimad vanuserühmad linnas on vahemikus 30–74 eluaastat (enam kui 1000 elanikku viieaastastes vanuserühmades ehk keskmiselt 200 inimest aastakäigu kohta). Kuni 29. eluaastani on vanuserühmade suurus väiksem. 5–14-aastaseid on ligi 1000 ning 0–4 ja 15–19-aastaseid vähem kui 900 ning 20–29-aastaseid u 750. Seega ei ole elanike jaotus just nooremates vanuserühmades vanuseliselt tasakaalus ning eeldada võib sündide arvu kahanemist tulevikus (Joonis 16).

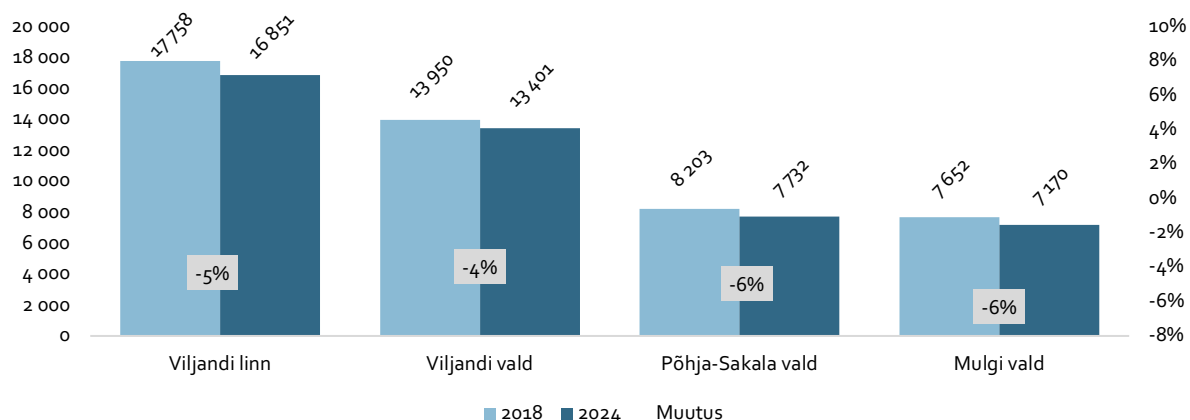
Joonis 16. Rahvastiku vanusstruktuur Viljandi linnas 2024 (rahvastikuregister)

Maakonna neljast omavalitsusüksusest on suurima elanike arvuga maakonnakeskus Viljandi linn. Ligi kolmandik rahvastikust elab Viljandi vallas ning kuuendik nii Mulgi kui ka Põhja-Sakala vallas. Võrreldes 15 aasta taguse ajaga on elanikke maakonnas rohkem kui 17% võrra vähem. Kahanemise tempo on olnud kõige aeglasem Viljandi linnas (Tabel 2). Ühtlasi võib vähesel määral täheldada elanikkonna koondumist keskusesse. 2009. a elas Viljandi linnas ja vallas 65% maakonna rahvastikust, 2024. aastaks oli see 2% võrra kasvanud (67%).

Tabel 2. Rahvaarv ja rahvaarvu muutus maakonna omavalitsustes (rahvastikuregister)

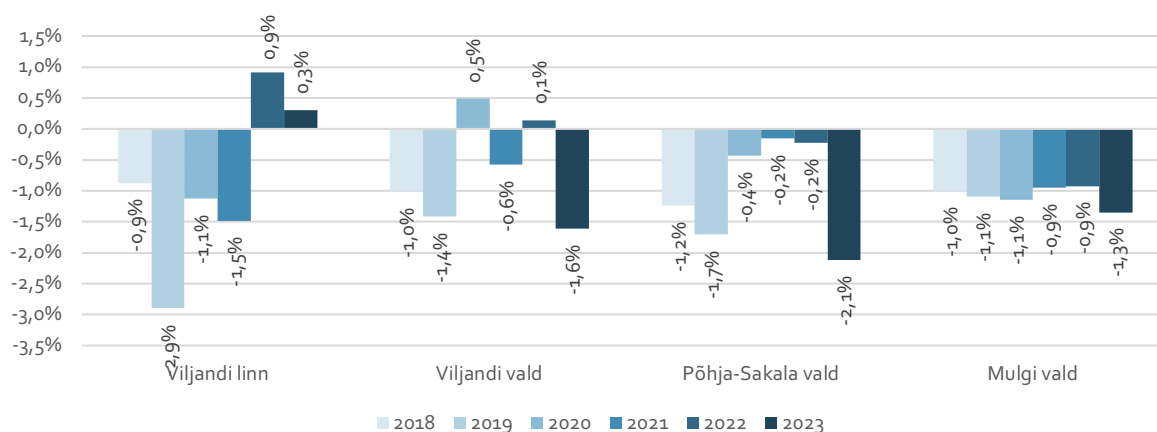
	Rahvaarv 2009	Rahvaarv 2024	Muutus 2009–2024	Muutus 2009–2024	Aastakeskmise muutus 2009–2024	Rahvaarvu osakaal 2009	Rahvaarvu osakaal 2024
Viljandi linn	19 515	16 851	-2 664	-14%	-0,91%	36%	37%
Viljandi vald	15 976	13 401	-2575	-16%	-1,07%	29%	30%
Põhja-Sakala vald	9 537	7 732	-1805	-19%	-1,26%	18%	17%
Mulgi vald	9 205	7 170	-2 035	-22%	-1,47%	17%	16%
Viljandi maakond	54 233	45 154	-9 079	-17%	-1,12%	100%	100%

Viimase kuue aasta vaates on omavalitsuste rahvaarvu muutuse trend sarnane (kuus aastat on järgneva detailsema rahvastikuarengu analüüsi vaatlusperiood). Viljandi linna ja valla elanikkond kahaneb pisut aeglasemalt kui Põhja-Sakala ja Mulgi vallas (Joonis 17).

Joonis 17. Rahvaarv maakonna omavalitsustes 2018. ja 2024. a võrdluses (rahvastikuregister)

Positiivse rahvaarvu muutusega on olnud vaid üksikud aastad Viljandi linnas ja vallas (Joonis 18).

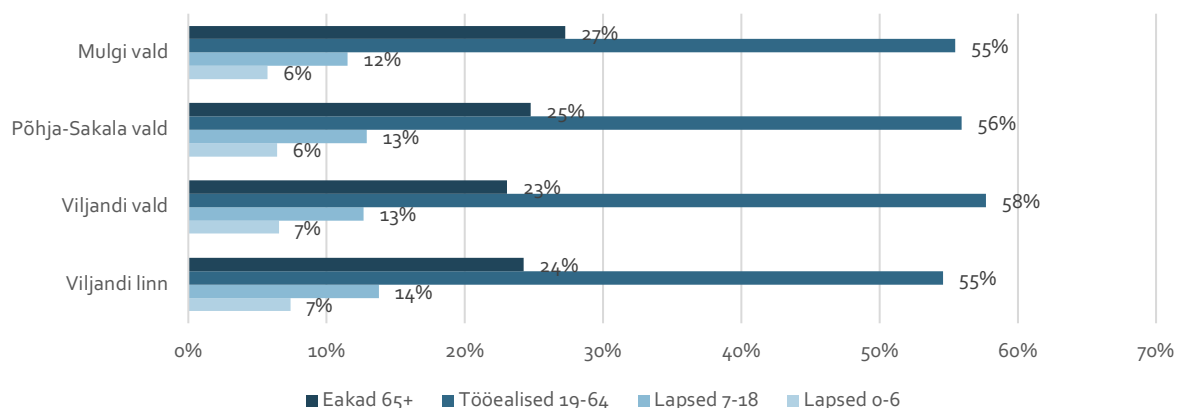
Joonis 18. Rahvaarvu muutus Viljandi maakonna omavalitsustes 2018–2023 (rahvastikuregister)

Maakonnas elas 2024. aasta alguse seisuga 3028 kuni 6-aastast last (6,7% kogurahvastikust), 5848 last vanuses 7–18 aastat (13,0%), 25 230 tööelist (55,9%) ja 11 048 eakat (24,5%). Võrreldes vanuserühmades olevate elanike arvu kogurahvastiku osakaalu jaotusega (Viljandi linn moodustab 27% maakonna rahvastikust), siis on Viljandi linnas lapsed vanuses 0–6 ja 7–18 enam ning tööelisi vähem kui linna osakaal maakonnas (Tabel 3).

Tabel 3. Vanuserühmad ja nende osakaal maakonna rahvastikus omavalitsuste lõikes (rahvastikuregister)

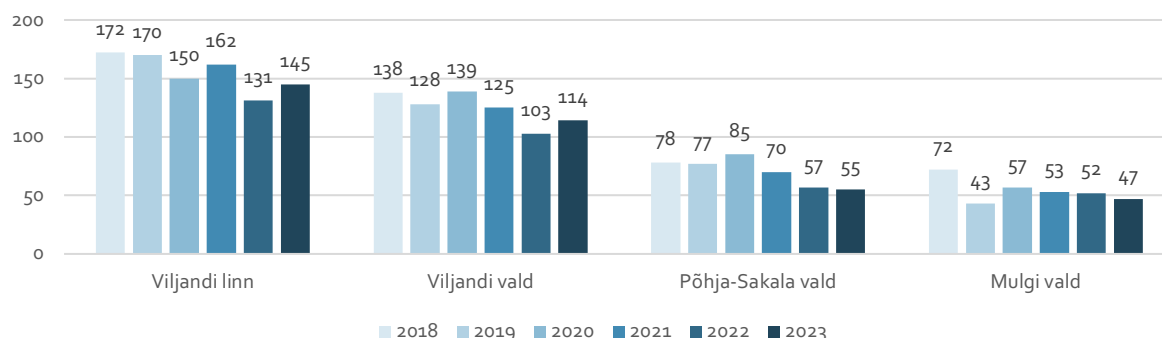
	Lapsed 0–6	Lapsed 7–18	Tööelised 19–64	Eakad 65+	Lapsed 0–6	Lapsed 7–18	Tööelised 19–64	Eakad 65+
Viljandi linn	1245	2322	9197	4087	41%	40%	36%	37%
Viljandi vald	877	1701	7731	3092	29%	29%	31%	28%
Põhja-Sakala vald	495	998	4325	1914	16%	17%	17%	17%
Mulgi vald	411	827	3977	1955	14%	14%	16%	18%
Viljandi maakond	3028	5848	25 230	11 048	100%	100%	100%	100%

Omavalitsuste rahvastiku sisemises vanuselises jaotuses on erinevusi. Kõige enam noori (kuni 18 eluaastat) on Viljandi linnas (21,2%, sh 7–18 eluaastat 14%). Põhja-Sakala vallas 19,3%, Viljandi vallas 19,2% ning Mulgi vallas 17,3%. Seevastu tööealiste osakaal on suurim Viljandi vallas (58%) ja väiksem Viljandi linnas (55%). Eakate osakaal on Eesti keskmisest (20,4%) kõrgem kõikides omavalitsustes (Joonis 19).

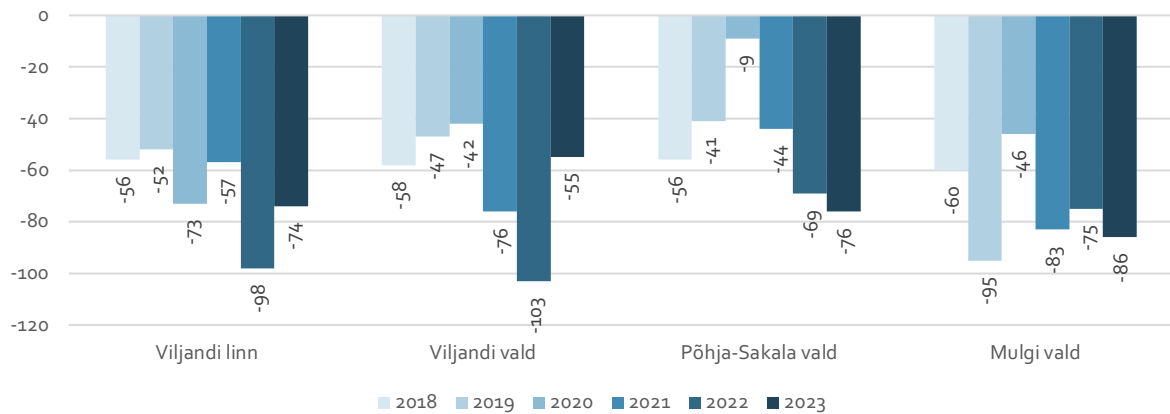
Joonis 19. Vanuserühmade osakaal omavalitsuste rahvastikus 2024 (Rahvastikuregister)

Möödunud kuuel aastal on maakonnas sündinud enam kui 2400 last, nendest 38% Viljandi linnas, 31% Viljandi vallas, 17% Põhja-Sakala vallas ning 13% Mulgi vallas. Eesti viimase kahe aasta madalam sündide arv kajastub ka maakonna sündide arvus (Joonis 20).

Joonis 20. Sündide arv maakonna omavalitsustes 2018–2023 (rahvastikuregister)

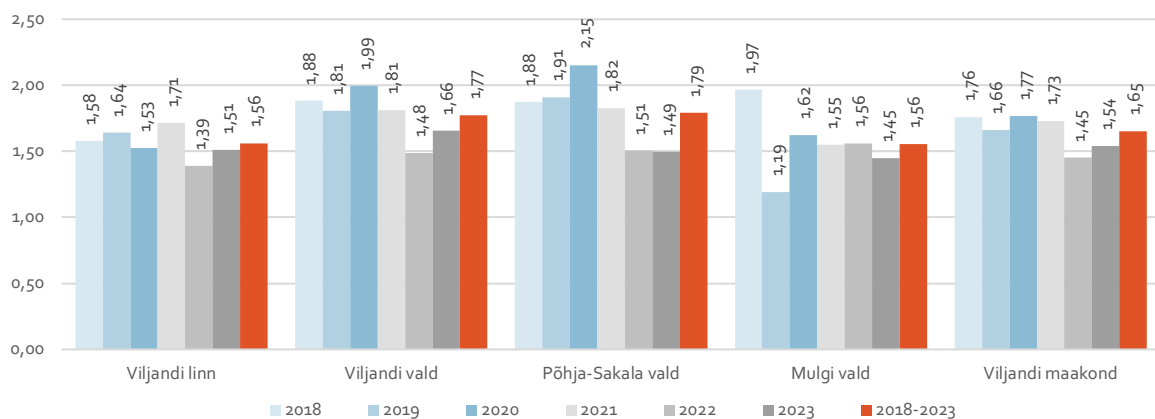
Omavalitsuste lõikes on sündimus- ja suremuskäitumine sarnane. Loomulik iive on perioodil 2018–2023 olnud kõikides omavalitsustes igal aastal negatiivne (Joonis 21).

Joonis 21. Aastakeskmine loomulik iive omavalitsustes 2018–2023 (rahvastikuregister)

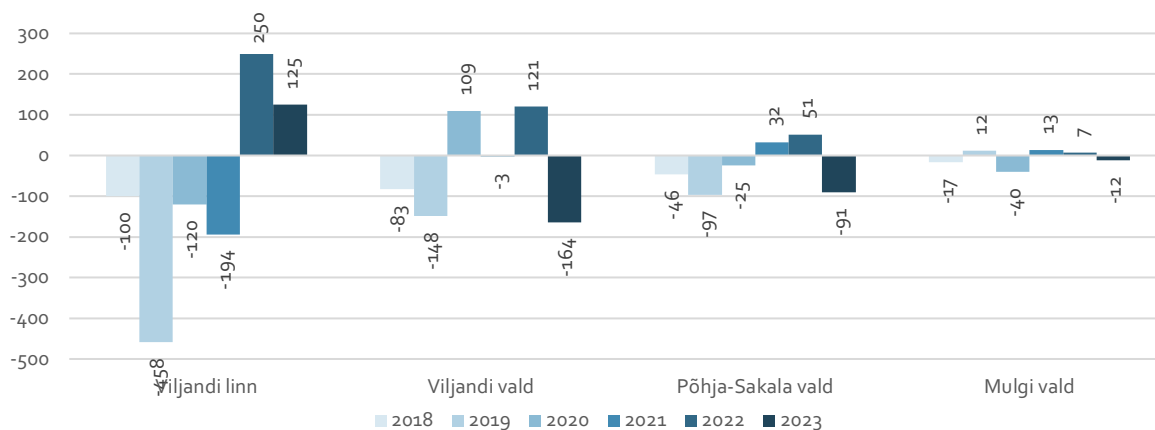
Summaarne sündimuskordaja on Viljandi maakonnas viimasel kuuel aastal olnud vahemikus 1,45–1,77 last viljakas eas naise kohta, keskmiselt 1,65 last. See on olulisel määral allpool rahvastiku taastetaset (keskmiselt 2,1 last), kuid kõrgem võrreldes Eesti keskmisega, mis oli samal perioodil u 1,5 last viljakas eas naise kohta.

Omavalitsuste sündimuskäitumises on varieeruvusi. Viljandi linna ja Mulgi valla sündimuskordaja on võrreldes keskmisega madalam (1,56 last), ning Viljandi valla ja Põhja-Sakala valla sündimuskordaja (ligi 1,8 last) on maakonna keskmisest kõrgem (Joonis 22).

Joonis 22. Summaarne sündimuskordaja omavalitsustes 2018–2023 (arvestused rahvastikuregistri andmetel)

Samuti on rändekäitumine omavalitsuste lõikes olnud erinev. Perioodil 2018–2021 oli rändesaldo maakonnas aastakeskmiselt 290 inimese võrra negatiivne ja aastatel 2022–2023 aastakeskmiselt 143 inimese võrra positiivne. Teisisõnu, rändeaktiivsus ei jaotu ajas ja maakonna territooriumil ühtlaselt. Kõikides omavalitsustes on nii positiivse kui ka negatiivse rändesaldoga aastaid. Teisalt on Viljandi linnas ja vallas liikumiste absoluutnumbrid oluliselt suuremad. **Samas on perioodi rändeandmete tõlgendamisel oluline silmas pidada (registripõhiseid) rändeliikumisi oluliselt mõjutanud väliskeskonna muutusi nagu rahvastikuregistri korrektuurid aastal 2019, koroonapandeemiast tingitud riigisiseseid liikumised 2020–2021 ning Ukraina sõjapõgenike saabumine-lahkumine aastatel 2022–2023** (Joonis 23).

Joonis 23. Rändeiive maakonna omavalitsustes 2018–2022 (rahvastikuregister)

Kokkuvõtvalt on viimasel kuuel aastal loomuliku- ja rändeiibe mõju rahvaarvu muutusele olnud maakonnas vastavalt -0,6% ja -0,3% aastas. Loomuliku iibe mõju on aastakeskmiselt olnud kõige suurem Mulgi (-1%) ja väikseim Viljandi linnas (-0,4%). Rändeiibe negatiivne mõju on aastakeskmiselt olnud madalaim Mulgi vallas (-0,1%) ja kõrgeim Viljandi linnas (-0,5%) (Tabel 4).

Tabel 4. Loomuliku- ja rändeiibe mõju rahvaarvu muutusele omavalitsustes 2018–2023 (rahvastikuregister)

Loomuliku iibe jaotus	2018	2019	2020	2021	2022	2023	aastakeskmine
Viljandi linn	-0,3%	-0,3%	-0,4%	-0,3%	-0,6%	-0,4%	-0,4%
Viljandi vald	-0,4%	-0,3%	-0,3%	-0,6%	-0,8%	-0,4%	-0,5%
Põhja-Sakala vald	-0,7%	-0,5%	-0,1%	-0,6%	-0,9%	-1,0%	-0,6%
Mulgi vald	-0,8%	-1,3%	-0,6%	-1,1%	-1,0%	-1,2%	-1,0%
Viljandi maakond	-0,5%	-0,5%	-0,4%	-0,6%	-0,8%	-0,6%	-0,6%
Rändeiibe jaotus	2018	2019	2020	2021	2022	2023	aastakeskmine
Viljandi linn	-0,6%	-2,6%	-0,7%	-1,1%	1,5%	0,7%	-0,5%
Viljandi vald	-0,6%	-1,1%	0,8%	0,0%	0,9%	-1,2%	-0,2%
Põhja-Sakala vald	-0,6%	-1,2%	-0,3%	0,4%	0,6%	-1,2%	-0,4%
Mulgi vald	-0,2%	0,2%	-0,5%	0,2%	0,1%	-0,2%	-0,1%
Viljandi maakond	-0,5%	-1,5%	-0,2%	-0,3%	0,9%	-0,3%	-0,3%

Võrreldes nooremas eas (kuni 59 eluaastat) rahvastiku vanusstruktuuri 2024. aastal kuue aasta taguse ajaga (sh arvestades sünde ja arvestamata surmasid, s.t vanemate vanuserühmade rändesaldo ebatäpsus suureneb seoses enneaegsete surmadega), joonistub maakonna ja omavalitsuste lõikes välja suhteliselt sarnane rändedünaamika.

Väljarändajatest on valdav osa vanuserühmas 20–34, sh eriti 20–29. Seda ei ole suutnud tasakaalustada ka peamise sisserännurühmaga 0–9 kaasnev vanemate sisseränne (eeldatavalt on vanemad valdavalt vanusevahemikus 25–44 eluaastat). Maakonnasiseselt joonistub muster ümber eelkõige vanuserühmas 10–14 eluaastat, kus Viljandi linn on oluliselt elanikkonda kaotanud, seda eeldatavalt Viljandi vallale (Tabel 5).

Tabel 5. Kuni 59-aastaste rändesaldo perioodil 2018–2023 vanuserühmades omavalitsustes (rahvastikuregister)

Vanus	Viljandi linn	Viljandi vald	Põhja-Sakala vald	Mulgi vald	Viljandi maakond
0–4	136	50	-9	26	203
5–9	24	23	35	56	138
10–14	-95	148	22	37	112
15–19	-75	-35	-6	8	-108
20–24	-109	-149	-109	-71	-438
25–29	-96	-100	-92	-93	-381
30–34	-102	-54	-59	-85	-300
35–39	-61	-17	-48	22	-104
40–44	-55	-33	13	4	-71
45–49	-37	6	-6	-2	-39
50–54	-44	-34	-16	-11	-105
55–59	-30	-65	-14	-26	-135
Kokku	-544	-260	-289	-135	-1228

Vanus	Viljandi linn	Viljandi vald	Põhja-Sakala vald	Mulgi vald	Viljandi maakond
0–6	206	10	-4	61	273
7–15	-147	225	56	58	192
16–18	-33	-9	3	20	-19

Järgnevalt on täpsemalt võrreldud Viljandi linna ja Viljandi valla rändeliikumisi perioodil 2018–2023 aastate lõikes. Põhijäreldusena saab välja tuua, et vanuserühma 0–6 suuremamahulisem sissereanne linna on siiski peamiselt möödunud kahe aasta teema, olles eeldatavalt seotud peamiselt Ukraina sõjapõgenike suurema laine saabumisega aastal 2022. Varasemate aastate absoluutnumbrid on üldjuhul oluliselt väiksemad. Teisalt põhikoolieas laste (7–15) väljaränne on olnud ajas läbiv trend ning Viljandi valla numbrid näitavad, et valdav osa neist on siirdunud elama just sinna (Tabel 6 ja Tabel 7).

Tabel 6. Kuni 59-aastaste rändesaldo perioodil 2018–2023 vanuserühmades Viljandi linnas (rahvastikuregister)

Viljandi linn	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kokku	2018–2020	2021–2023
0–4	6	-6	25	12	70	29	136	25	111
5–9	2	-11	-8	9	39	-7	24	-17	41
10–14	-20	-45	-10	-24	10	-6	-95	-75	-20
15–19	-20	-22	-13	-20	3	-3	-75	-55	-20
20–24	-11	-40	-16	-42	-8	8	-109	-67	-42
25–29	-30	-59	-34	-20	14	33	-96	-123	27
30–34	-1	-77	-16	-24	14	2	-102	-94	-8
35–39	11	-64	-3	-25	29	-9	-61	-56	-5
40–44	-20	-39	-19	-17	6	34	-55	-78	23
45–49	-18	-22	-4	-8	7	8	-37	-44	7
50–54	-29	-18	-13	-14	9	21	-44	-60	16
55–59	7	-26	-12	-19	11	9	-30	-31	1
Kokku	-123	-429	-123	-192	204	119	-544	-675	131

Viljandi linn	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kokku	2018–2020	2021–2023
0–6	16	-8	32	32	95	39	206	40	166
7–15	-28	-61	-27	-42	32	-21	-147	-116	-31
16–18	-9	-1	-2	-12	-7	-2	-33	-12	-21

Tabel 7. Kuni 59-aastaste rändesaldo perioodil 2018–2023 vanuserühmades Viljandi vallas (rahvastikuregister)

Viljandi vald	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kokku	2018–2020	2021–2023
0–4	2	22	11	6	22	-13	50	35	15
5–9	6	-10	29	-11	19	-10	23	25	-2
10–14	16	20	28	25	40	19	148	64	84
15–19	-19	-13	4	2	5	-14	-35	-28	-7
20–24	-33	-17	-25	-23	-29	-22	-149	-75	-74
25–29	-14	-45	-10	-25	14	-20	-100	-69	-31
30–34	-25	-11	4	-18	16	-20	-54	-32	-22
35–39	-20	-15	18	6	5	-11	-17	-17	0
40–44	2	-23	7	4	5	-28	-33	-14	-19
45–49	6	-6	14	0	10	-18	6	14	-8
50–54	1	-24	1	-6	4	-10	-34	-22	-12
55–59	-24	-13	-2	5	-18	-13	-65	-39	-26
Kokku	-102	-135	79	-35	93	-160	-260	-158	-102

Viljandi vald	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Kokku	2018–2020	2021–2023
0–6	0	14	17	-13	24	-32	10	31	-21
7–15	24	19	58	32	60	32	225	101	124
16–18	-8	-10	6	7	8	-12	-9	-12	3

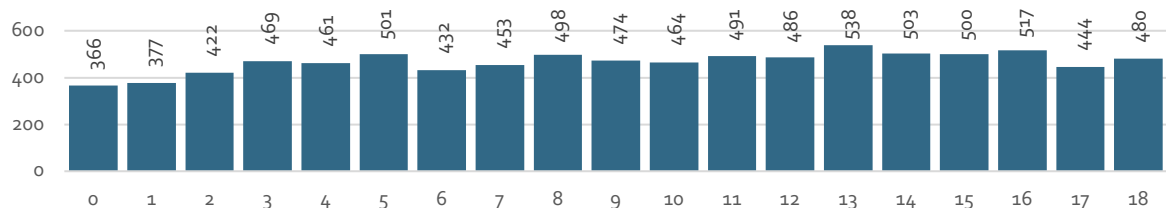
Loomuliku iibe ja rändeliikumiste tulemusena on aastaks 2024 omavalitsustes kujunenud mõnevõrra erinev rahvastiku vanusstruktuur ja sellest lähtuvad demograafilised põhinäitajad.

Maakonna kõrgeim ülalpeetavate määr tasemel 0,7 on Viljandi linnas, seda eelkõige suurema laste osakaalu tõttu. Seetõttu on ka tulubaas tööeas elanikkonna maksudest suhtena haridus- ja sotsiaalteenuste osutamise kuludele maakonnas suurima surve all. Samas demograafiline tööturusurve indeks tasemel 0,94 ja sugude suhe peamises fertiilses eas tasemel 0,96, on maakonnas enim tasakaalus näitajad (Tabel 8).

Tabel 8. Demograafilised näitajad omavalitsustes 2024 (rahvastikuregister)

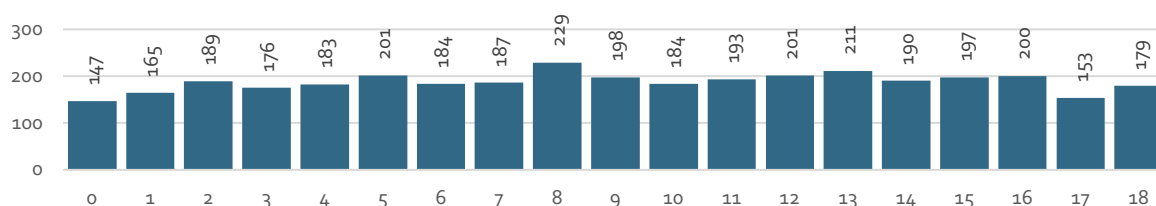
Piirkonnad 2024	Viljandi linn	Viljandi vald	Põhja-Sakala vald	Mulgi vald
Ülalpeetavate määr	0,70	0,61	0,67	0,68
Demograafilise tööturusurve indeks	0,94	0,72	0,75	0,62
Sugude suhe	0,80	1,03	1,02	1,01
Sugude suhe vanuserühmas 20–39	0,96	1,32	1,38	1,38

Maakonna suuremad sünnipõlvkonnad (u 500 last) on peamiselt põhikooli II ja III astmes. Kuni 7-aastaste põlvkonnad on mõningate eranditega juba oluliselt väiksemad (Joonis 24).

Joonis 24. Lapsed vanuses 0–18 eluaastat Viljandi maakonnas seisuga 1.01.2024 (rahvastikuregister)

Võrreldes maakonnaga jaotuvad sünnipõlvkonnad linnas ühtlasemalt. Vanuses 2–16 jäävad need kõik üldjuhul 180–200 lapse vahemikku. Ainult kahe eelmise aasta sünnipõlvkonnad on väiksearvulisemad (Joonis 25).

Joonis 25. Lapsed vanuses 0–18 eluaastat Viljandi linnas seisuga 1.01.2024 (rahvastikuregister)

Tänaseks juba sündinud ja maakonna omavalitsustes elavate laste arvude alusel saab välja tuua, et praegu on üldjuhul suurima laste arvuga III kooliaste ja väikseima laste arvuga 4–6 aasta pärast kooli siirduvad. Järgneval kuuel aastal siseneb maakonnas põhikooli u 320 last vähem (sh 78 Viljandi linnas), kui sealt lahkub (Tabel 9).

Tabel 9. Lapsed 3-aastaste vanuserühmadena seisuga 1.01.2024 (Rahvastikuregister)

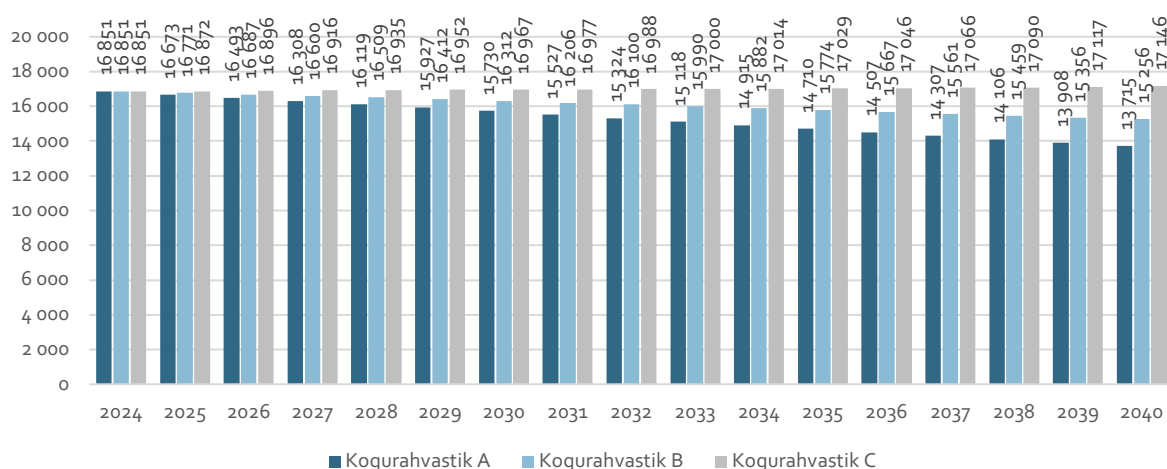
	Viljandi maakond	Viljandi linn	Viljandi vald	Põhja-Sakala vald	Mulgi vald
kooli 4–6 aasta pärast	1268	530	380	202	156
kooli 3 a jooksul	1394	568	388	232	206
I aste	1425	614	368	234	209
II aste	1441	578	417	258	188
III aste	1541	598	469	265	209
gümnaasium	1441	532	447	241	221
Põhikooli 6 aasta jooksul	-320	-78	-118	-89	-35
Kuni 9-aastaseid vs 10–18	-336	4	-197	-96	-47

Järgmises peatükis on esitatud sündimus-, suremus- ja rände-eeldustel põhinevad rahvastikuproгноosi mudelid järgnevateks aastateks.

2 RAHVASTIKU JA TEENUSEVAJADUSE PROGNOOS

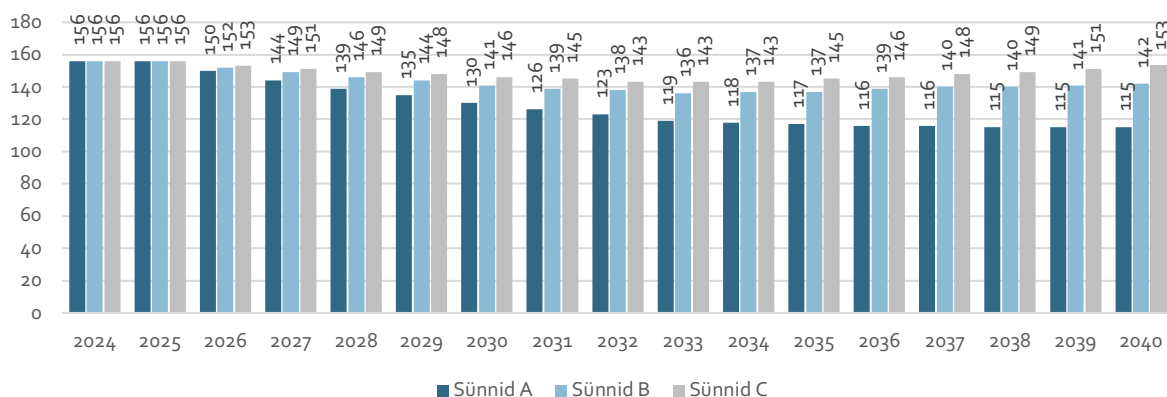
2.1 Rahvastikuprognosis Viljandi linnas

Viljandi linna rahvaarv kahaneb sõltumata rändest võrreldes lähteaastaga prognoosisperioodil iga-aastaselt tulenevalt elanike vanusstruktuurist igal juhul. Väljarände puudumisel (baas-stsenaarium; joonistel B) väheneb rahvaarv aastaks 2030 u 500 elaniku võrra ja aastaks 2040 u 1600 võrra, väljarände eelduste (joonistel A) realiseerudes aastaks 2030 u 1100 võrra ja aastaks 2040 u 3100 elaniku võrra. Üksnes sisse-rändega stsenaariumi (joonistel C) puhul jääks linna elanikkonna arv võrreldes lähteaastaga samale tasemele või isegi kasvaks pisut – u 300 inimese võrra (Joonis 26). **Tõenäolisemaks võib aga siiski pidada väljarände- ja baas-stsenaariumi vahele jäävat olukorda.**

Joonis 26. Kogurahvastiku prognoos aastani 2040

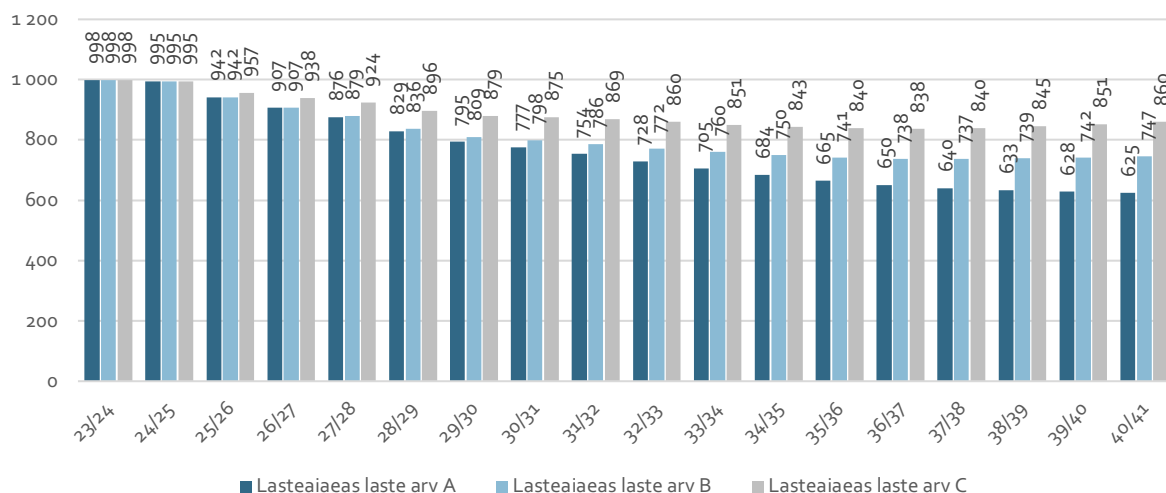
Viimaste aastate keskmise sündimuskäitumise jätkudes ja rände puudumisel hakkab tuleviku sünnipõlvkondade suurus linnas kahanema. Aastaks 2030 väheneb sündide arv võrreldes lähteaastaga u 20 lapse võrra tasemele u 140 sündi aastas. Aastaks 2040 sünnib linnas võrreldes lähteaastaga 15–40 last vähem sõltuvalt stsenaariumist. Sisse-rände puhul jääks sündide arv perioodi lõpuks lähteaastaga samale tasemele (Joonis 27).

Joonis 27. Sündide arvu prognoos aastani 2040

Lasteaiaees (1,5–6) laste arv linnas kahaneb käesoleva kümnendi lõpuks sõltumata rändekäitumisest. Väljarände puudumisel (baas-stsenaarium; joonistel B) väheneb laste arv 2030. aastaks u 200 (-20%) ja 2040. aastaks u 250 (-25%) võrra.

Jätkuva väljarände puhul on kahanemine kiirem: 2030. aastaks -220 (-22%) ja 2040. aastaks -370 (-37%). Prognoosiperioodi teisel poolel laste arv stabiliseerub mõlema stsenaariumi korral. Ka sisserände stsenaarium toob siiski kaasa laste arvu vähenemise (Joonis 28).

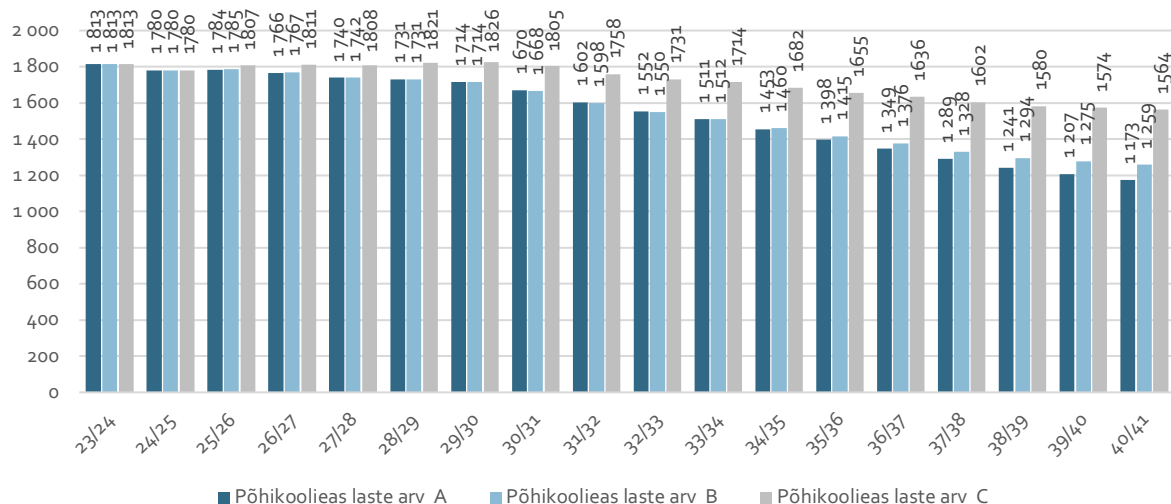

Joonis 28. Lasteaiaees laste arvu prognoos aastani 2040

Põhikoolieas laste arv väheneb aastaks 2030 u 150 lapse ehk u 8% võrra. Sündimus- ja rändekäitumise mõju õpilaste arvule ilmneb prognoosiperioodi teisel poolel.

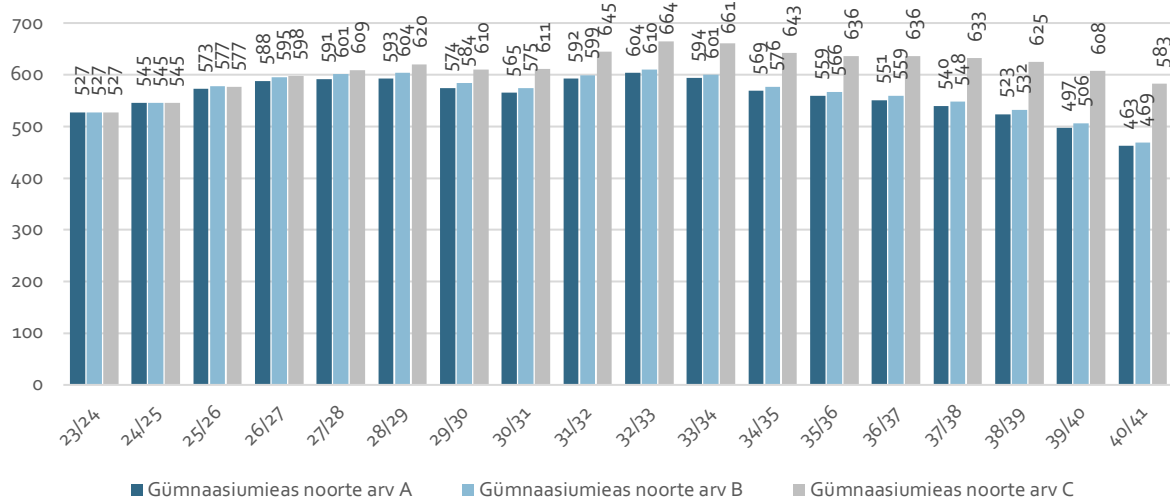
Ilma väljarändeta kahaneb õpilaste arv aastaks 2040 tasemele u 1260 last, väljarändega tasemele u 1170 last ehk enam kui kolmandiku võrra.

Sisserände stsenaariumi korral jääb laste arv aastani 2030 peaaegu muutumatuks, kuid kahaneb seejärel prognoosiperioodi lõpuks u 250 võrra (Joonis 29).

Joonis 29. Põhikoolieas laste arvu prognoos aastani 2040

Gümnaasiumieas noorte arv kasvab järgnevatel kuuel aastal tulenevalt olemasolevast rahvastiku vanusstruktuurist igal juhul. Ka järgneva 15 aasta vaates noorte arv olulist kahanemist ei toimu. Sisserände stsenaariumi korral gümnaasiumiealiste arv isegi kasvab pisut (Joonis 30).

Joonis 30. Gümnaasiumi-/kutsekoolieas noorte arvu prognoos aastani 2040

Nii lasteaia- kui ka põhikooli teenusevajadus väheneb kõikide stsenaariumite korral. Sama toimub ka gümnaasiumi-/kutsekoolieas noorte puhul baas- ja väljarände stsenaariumi realiseerudes (Tabel 10).

Tabel 10. Lasteaia-, põhikooli- ja gümnaasiumieas laste arvu muutuse prognoosi koondvaade

Stsenaarium	Õppeaasta	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium	Lasteaed		Põhikool		Gümnaasium	
	23/24	998	1 813	527						
Väljarände (A)	30/31	777	1 670	565	-221	-22%	-143	-8%	38	7%
	35/36	665	1 398	559	-333	-33%	-415	-23%	32	6%
	40/41	625	1 173	463	-373	-37%	-640	-35%	-64	-12%
Baas (B)	30/31	798	1 668	575	-199	-20%	-146	-8%	47	9%
	35/36	741	1 415	566	-256	-26%	-398	-22%	39	7%
	40/41	747	1 259	469	-251	-25%	-554	-31%	-58	-11%
Sisserände (C)	30/31	875	1 805	611	-122	-12%	-9	0%	84	16%
	35/36	840	1 655	636	-157	-16%	-158	-9%	109	21%
	40/41	860	1 564	583	-138	-14%	-250	-14%	56	11%

Arvestades klassikomplekti standardsuuruseks 24 õpilast, läks möödunud õppeaastal linnas kooli 27 komplekti jagu õpilasi. Aastatel 2030 ja 2040 alustaks kooliteed vastavalt kuni 6 ja 10 komplekti võrra vähem lapsi (Tabel 11).

Tabel 11. Esimesse klassi minevate laste arvu prognoos aastani 2040

Õppeaasta	1. klassi A	1. klassi B	1. klassi C	Klassikomplektide arv A	Klassikomplektide arv B	Klassikomplektide arv C
23/24	201	201	201	8,4	8,4	8,4
24/25	185	185	185	7,7	7,7	7,7
25/26	197	197	199	8,2	8,2	8,3
26/27	188	188	191	7,8	7,8	8,0
27/28	178	178	184	7,4	7,4	7,7
28/29	185	185	194	7,7	7,7	8,1
29/30	170	170	183	7,1	7,1	7,6

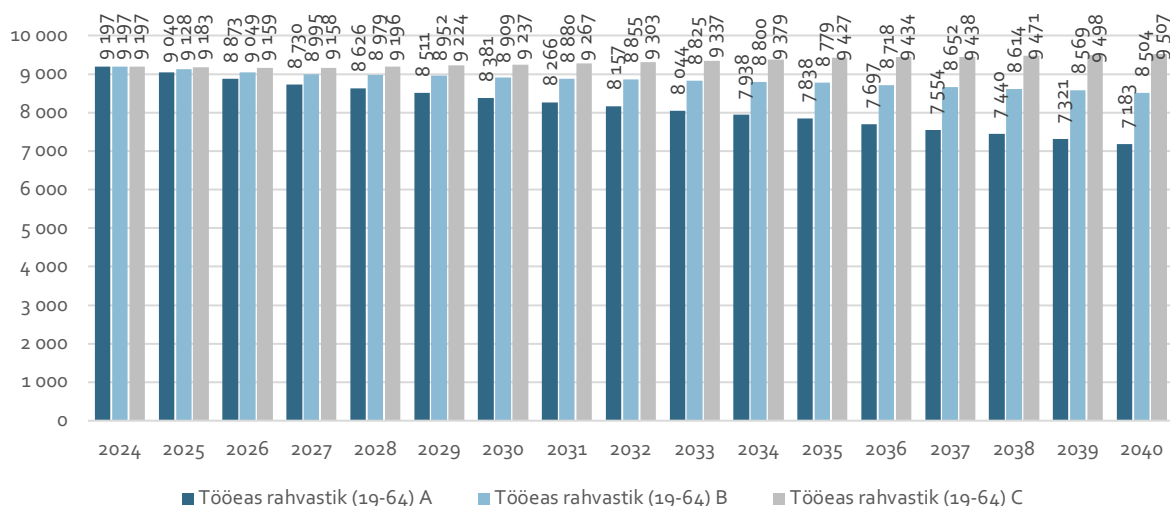
30/31	151	151	166	6,3	6,3	6,9
31/32	151	151	170	6,3	6,3	7,1
32/33	149	150	170	6,2	6,3	7,1
33/34	143	147	168	6,0	6,1	7,0
34/35	138	144	166	5,8	6,0	6,9
35/36	134	142	165	5,6	5,9	6,9
36/37	129	139	163	5,4	5,8	6,8
37/38	125	137	162	5,2	5,7	6,7
38/39	122	136	161	5,1	5,6	6,7
39/40	118	134	160	4,9	5,6	6,6
40/41	116	134	160	4,8	5,6	6,7

Tööealine (vanuserühm 19–64) elanikkond muutub prognoosiperioodil järgmiselt (Joonis 31):

- **Aastaks 2030:**
 - Väljarände korral väheneb 8381-ni (-800 inimest ehk -9% võrreldes lähteaastaga).
 - Rände puudumisel väheneb 8909-ni (-300 inimest ehk -3%).
 - Sisserände korral kasvab 9237-ni (lisandub 40 inimest ehk 0,4%).
- **Aastaks 2040:**
 - Väljarände korral väheneb 7183-ni (-2000 inimest ehk -22% võrreldes lähteaastaga).
 - Rände puudumisel väheneb 8504-ni (-700 inimest ehk -8%).
 - Sisserände korral kasvab 9507-ni (lisandub 300 inimest ehk 3%).

Tööealise elanikkonna suurus mõjutab omavalitsuse tulubaasi kõige otsesemalt. **Kui eeldada, et tõenäoliseks kujuneb väljarände- ja baas-stsenaariumi vahele jääv olukord, siis võib füüsilise isiku tulumaksu laekumine¹ väheneda:**

- Aastaks 2030 3–9% võrra võrreldes lähteaastaga (2023. a reaalhindades -500 tuhat kuni -1,5 miljonit eurot)².
- Aastaks 2040 8–22% võrra võrreldes lähteaastaga (2023. a reaalhindades -1,4 miljonit kuni -3,8 miljonit eurot).

Joonis 31. Vanuserühma 19–64 prognoos aastani 2040

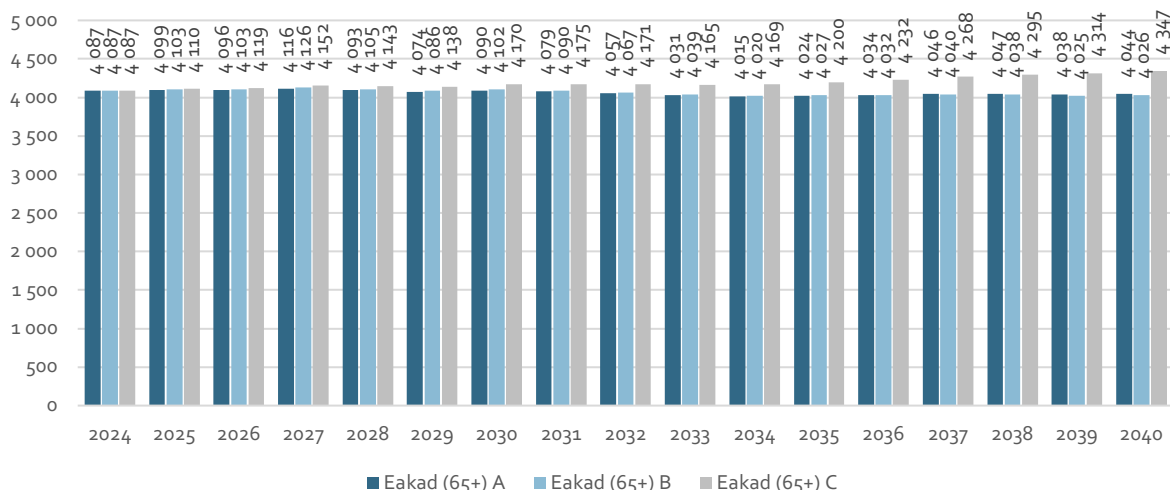
¹ Eeldusel, et omavalitsuse rahastusmudel põhijoontes ei muutu.

² Aluseks 2023. a eelarve täituvus. Füüsilise isiku tulumaksu laekus mahus 17,6 miljonit eurot. Hinnang ei võta arvesse elanike palgaskvu ja tasandusfondi eraldiste muutust, mis kahtlemata vähenemist kompenseerivad.

Eakama elanikkonna (vanuserühm 65+) arv suureneb linnas peaaegu igal juhul. Samas on absoluutnumbrid väiksed (Joonis 32):

- **Aastaks 2030:**
 - Väljarände korral suureneb 4090-ni (lisandub 3 inimest ehk 0,1% võrreldes lähteaastaga).
 - Rände puudumisel suureneb 4102-ni (lisandub 15 inimest ehk 0,4%).
 - Sisserände korral kasvab 4170-ni (lisandub 80 inimest ehk 2%).
- **Aastaks 2040:**
 - Väljarände korral väheneb 4044-ni (-40 inimest ehk -1,1% võrreldes lähteaastaga).
 - Rände puudumisel väheneb 4026-ni (-60 inimest ehk -1,5%).
 - Sisserände korral kasvab 4347-ni (lisandub 260 inimest ehk 6%).

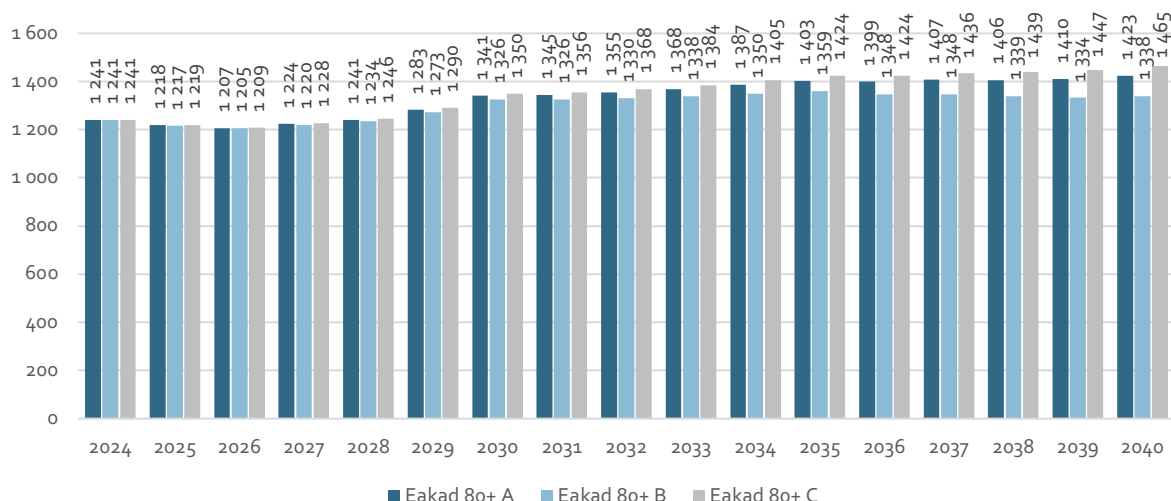
Arvestada tuleb, et reeglina ei ole tegemist tööturul aktiivsete inimestega, seda eriti vanuse kasvades. Teisalt on neil suurem vajadus mitmesuguste sotsiaal- ja tervishoiuteenuste järele. Seega võib perspektiivis ette näha nõudluse suurenemist nendes valdkondades.

Joonis 32. Vanuserühma 65+ prognoos aastani 2040

Vanuserühma täpsemalt sisse vaadates ilmneb, et kasv tuleb ennekõike vanurite (vanuserühm 80+) arvel (Joonis 33):

- Aastaks 2030 suureneb eagrupp sõltuvalt stsenaariumist 7–8% ehk 80–100 inimese võrra võrreldes lähteaastaga.
- Aastaks 2040 suureneb eagrupp sõltuvalt stsenaariumist 8–18% ehk 100–200 inimese võrra võrreldes lähteaastaga.

Joonis 33. Vanuserühma 80+ prognoos aastani 2040

2.2 Tegeliku teenusevajaduse muutujad

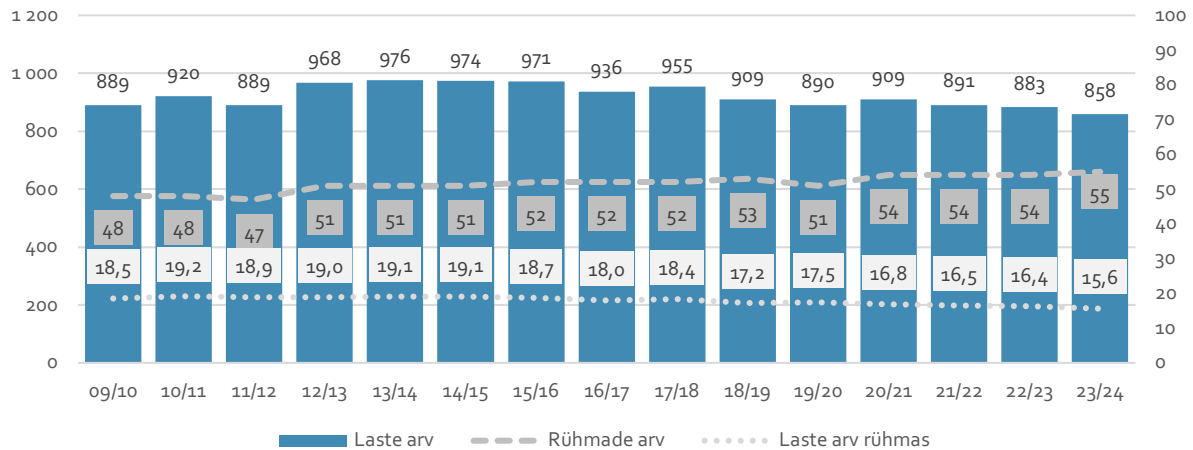
Teenusevajadus sõltub lisaks omavalitsuse registreeritud elanikkonna suurusele ja selle muutusele mitmetest muudest teguritest. Arvestada tuleb, et Viljandi näol on tegemist maakonnakeskusega, kuhu on koondunud suurem hulk avalikke ja erateenuseid, mille tarbijateks on ka teiste maakonna omavalitsuste elanikud. Esmajoones on mõjutatud haridusvaldkonna teenused, kuid samuti sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna omad, kuna maakonnakeskusesse on koondunud neist suurem hulk.

Samuti ei mõjuta teenusevajadust ainuüksi rahvaarv. Ajas võivad muutuda omavalitsuse kohustused, teenusstandardid erinevates valdkondades, kasutajate vajadused jms. Selles valguses ei ole detailse teenusevajaduse mahu väljatoomine realistlik, kuna see vajaks erinevate teenuste kasutajate profiilide koostamist.

Õppeaastal 23/24 käis Viljandi munitsipaallasteaedades³ 858 last⁴ (Joonis 34). Nendest 96% olid Viljandi linna lapsed, 4% oli pärit muudest KOV-idest. Viljandi linna registreeringuga lastest käis mujal alusharidust omandamas 5%.

³ Täpsemalt on avalikke teenuseid, sh alusharidust käsitletud raportis nr 2 (Hetkeolukord ja hallatavad asutused).

⁴ Eralasteaedade osakaal oli u 3% lasteaias käivatest lastest.

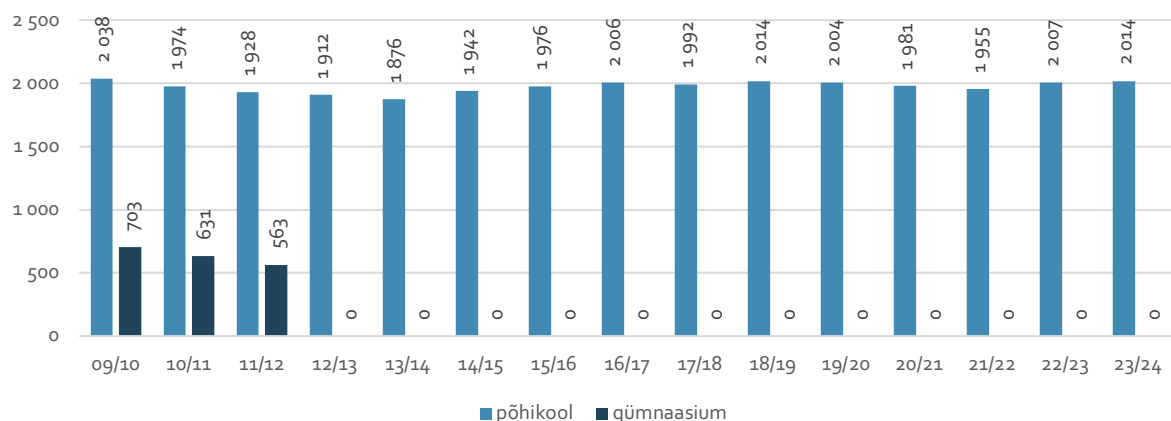
Joonis 34. Laste arv linna munitsipaallasteaedades õppeaastatel 9/10–23/23 (EHIS)

Seega on sisenev ja väljuv haridusränne lasteaedade osas üldiselt tasakaalus. Samuti võib järeldada, et Viljandi linna alusharidusasutused teenindavad ennekõike oma lapsi. Niisiis võib tuleviku teenusevajadust hinnata lähtuvalt Viljandi linna vastava vanuserühma suuruselt.

Eeldades, et tõenäoline on väljarände- ja baas-stsenaariumi vahele jääv prognoos, siis võib linna lasteaiakohtade vajadus 2030. aastaks väheneda 200–220 ja 2040. aastaks 250–370 võrra (Tabel 10). See tähendab kokkuvõttes ligikaudu kahe lasteiaia jagu lapsi prognoosiperioodi lõpuks. Kuigi praegu on lasteaiad täis, tuleb niisiis umbes kuue aasta pärast kaaluda ühest ja 10–15 aasta perspektiivis täiendavast lasteiaia hoonest loobumist.

Õppeaastal 23/24 käis linna munitsipaalpõhikoolides pisut üle 2000 õpilase (Joonis 35). Nendest 78% olid Viljandi linna lapsed, 22% oli pärit muudest KOV-idest. Viljandi linna registreeringuga lastest käis mujal põhiharidust omandamas 8%.

See tähendab, et lisaks Viljandi linna registreeringuga lastele osutatakse üldharidusteenust u 440-le mujalt pärit õpilasele. Arvestades sellest maha muudes KOV-ides õppivad Viljandi linna lapsed, on saldoks u 300 õpilast.

Joonis 35. Õpilaste arv munitsipaalkoolides õppeaastatel 9/10–23/24 (EHIS)⁵

⁵ Õppeaastast 12/13 tegutseb linnas riigigümnaasium.

Eeldades, et tõenäoline on väljarände- ja baas-stsenaariumi vahele jääv prognoos, siis võib linna põhikoolikohtade vajadus 2030. aastaks väheneda 140 ja 2040. aastaks 550–640 võrra, s.o 1200–1300 õpilaseni (Tabel 10). Nendele lisanduvad muudest omavalitsustest pärit kuni 300 õpilast. Seega on 2040. a prognoositav põhikoolikohtade vajadus ligikaudu 1500–1600.

See tähendab, et prognoosiperioodi lõpuks 2040. aastal tuleks kaaluda ühe põhikooli sulgemist. See küsimus tõusetub aga enam kui 10 aasta pärast, kuna prognoos ei näita põhikoolialaste kiiret kahanemist lähikümnendil.

Huvikoolide⁶ kohtade vajaduse prognoosi koostamine on alus- ja üldharidusest keerukam, kuna sageli osaletakse mitmes tegevuses, samuti on erateenuste pakkujaid rohkesti.

Tabel 12 on välja toodud õpilaste huvikoolide valikumuster viimasel kuuel aastal. Sellest nähtub, et õppeaastel 23/24 käis munitsipaalhuvikoolides 1737 õppurit⁷. Nendest 74% oli linna õpilasi ja 26% pärit muudest KOV-idest. **Seega on oluline osa (458) linna huvikoolide õpilastest pärit mujalt.**

Linna õpilastest käib linna huvikoolides 65% ja see osakaal on aasta-aastalt erahuvikoolide kasuks kahanenud (71-lt protsendilt 65-ni).

Huvihariduses osaletakse reeglina kuni 18. eluaastani. Viljandi linna 1279-st osalemisest oli 305 vanuserühmas 0–6 ja 974 vanuserühmas 7–18. Õppeaastal 23/24 oli vanuserühma suurus 3338. Niisiis osales linna huvikoolide töös 38% eagrupist.

Kui eeldada selle proportsiooni muutumatust ajas, võib teenusevajaduse prognoosi aluseks võtta vanuserühma 0–18 eeldatava muutuse:

- Õppeaastal 30/31 on prognoosikohaselt eagrupi suurus sõltuvalt stsenaariumist u 3000 (38%-lise osalusega oleks huvikoolide kohtade vajadus u 1140), **s.o võrreldes praegusega nõudlus oluliselt ei vähene.**
- Õppeaastal 40/41 on prognoosikohaselt eagrupi suurus sõltuvalt stsenaariumist u 2300 (38%-lise osalusega oleks huvikoolide kohtade vajadus u 875), **s.o võrreldes praegusega väheneb nõudlus u 400 koha võrra.**

Tabel 12. Õpilaste huvikoolide valikumuster (Viljandi Linnavalitsus, EHIS)

	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24
Linna munitsipaalhuvikoolides kokku	1706	1747	1709	1570	1662	1737
sh linna õpilased	1228	1248	1238	1106	1170	1279 ⁸
sh teise KOV-i õpilased	478	499	471	464	492	458
linna õpilaste osakaal linna koolide õpilastest	72%	71%	72%	70%	70%	74%
Linna õpilased huvihariduses kokku	1719	1866	1830	1685	1939	1979
sh linna õpilased erahuvikoolides	441	573	554	547	719	653
sh linna õpilased mujal omavalitsuses	50	45	38	32	50	47
Linna õpilastest linna huvikoolides	71%	67%	68%	66%	60%	65%

⁶ Täpsemalt on huviharidust käsitletud asutuste (raport nr 2) ja huvihariduse raportis (raport nr 3).

⁷ Loetletud on õppekavadel osalenute arvu (n-ö õpisündmust).

⁸ Neist 305 vanuserühmas 0–6 ja 974 vanuserühmas 7–18.